

KŪRYBINIS ADRESATO VAIDMUO ALIUZIJOSE

Audrius Valotka

Vilniaus universitetas
Filologijos fakultetas
Lietuvių kalbos katedra
audrius.valotka@flf.vu.lt

Įvadas

Aliuzija praveria langą į kitus tekstus, bet net ir sugebėdami pro ją pažvelgti, matome ne tuos pačius vaizdus.

Paprastai aliuzija yra suvokiama kaip paslėptōs, netiesioginės nuorodos inspiruotas menamasis dialogas. Pasigilinus į mokslinį diskursą aliuzijų tema¹ (taip pat ir Lietuvoje), matyti, kad svarbiausias vaidmuo skiriamas autoriui, kuris inicijuoja aliuzinį ryšį ir kviečia adresatą išmėginti jėgas – pastebėti ir dekoduoti precedentinį tekstą. Jeigu adresatas aliuziją supranta „teisingai“, pagal autoriaus sumanymą, teigiama, kad aliuzija „įvyko“².

Adresato vaidmuo šioje schemoje suvokiamas tarsi antrinis, lyginant su autoriumi. Norėtume permąstyti šį požiūrį, plačiau aptarti arba kvestionuoti kai kuriuos mokslinėje apyvartoje paplitusius aliuzijos žanro apibrėžimų aspektus ir atkreipti dėmesį į tai, kas mokslo literatūroje dažniausiai tik paminima, bet nepagrindžiama empiriniais duomenimis – į kūrybinį adresato vaidmenį. Tai atveria duris paaiškinimui, kaip aliuzijos suvokiamos interpretuojant jas kūrybiškai, sukuriant naujas reikšmes.

Todėl norėtume padiskutuoti keliomis temomis:

- Kas gali nustatyti, kad aliuzijos interpretavimas yra „neteisingas“?
- Kokie yra „teisingo“ aliuzijos interpretavimo kriterijai?
- Ar „klaidingas“ interpretavimas suderinamas su aliuzijos kaip dialoginio žanro sąvoka?
- Koks yra autoriaus ir adresato vaidmuo, kuriant aliuzinį ryšį ir aliuzijos reikšmes?

Po to bus apžvelgti atlikto tyrimo pavyzdžiai ir pateikti apibendrinimai.

¹ Plačiau apie aliuzijų traktavimą mokslo diskurse rekomenduojame J. Pucci 1998, 3–26.

² „We may judge an allusion as successful if it is understood by its intended audience, or at least by some part of that audience“, Irwin 2001, 292.

Problemos iškėlimas

Ankstesnio tyrimo metu (Valotka 2016) eksperimentiškai nustatyta, kokia dalis 18–20 metų studentų aptinka Rimvydo Valatkos publicistikos intertekstus ir adekvačiai juos interpretuoja. Pagal pasirinktą metodiką tinkamais buvo pripažinti tie atsakymai, kurie sutapo su autoriaus sumanymu. Tai atitinka paplitusius aliuzijos apibūdinimus, teigiančius, kad aliuzija realizuojama tik tada, kai adresatas atspėja kūrėjo sumanymą (Papurėlytė 2007, Кузнецова 2008, Pasco 1994, Christopher 2011, Ross 1981).

Įvertinus testo atsakymus, gauti tokie statistiniai rezultatai:

Lentelė 1. Aliuzijų interpretavimo statistika

	Tekstų kiekis	Atsakymų dalis
Adekvati interpretacija	665	27%
Nepagrįsta interpretacija	623	25%
Neinterpretuota	1212	48%
Iš viso:	2500	100 %

Tyrimas taip pat parodė, kad aliuzijų atpažinimo ir interpretavimo rezultatai priklausė nuo precedentinio teksto srities: geriausiai atpažintos kinematografinės ir prasčiausiai – istorinės aliuzijos.

Lentelė 2. Precedentinių tekstų atpažinimo statistika pagal sritis

	Intertekstų kiekis	Galimas teisingų atsakymų kiekis	Faktinis teisingų atsakymų kiekis	Teisingų atsakymų dalis
Bibliniai	5	250	90	37%
Folkloriniai	4	200	64	32%
Istoriniai	10	500	61	12%
Kino	5	250	122	49%
Kultūriniai	7	350	88	25%
Literatūriniai	19	950	238	25%
Iš viso:	50	2500	663	27%

Tačiau dar lieka grupė testo atsakymų, kuriuose respondentai nurodė precedentinius tekstus, neatitinkančius autoriaus sumanymo, bet juos savaip pagrindė. Pavyzdžiui, 58 % respondentų frazė *Palaiminti tie, kurie jais tiki* identifikavo kaip aliuziją į Naujojo Testamento *Palaiminti, kurie tiki nematę*, bet du kartus (4 % galimų atsakymų) ši frazė susieta su A. Škėmos „Baltos drobulės“ moto: „Palaiminti idiotai, nes jie yra laimingiausieji žmonės pasaulyje“. Kitas pavyzdys – frazė *Saulėlydis Garliavos valsčiuje* tris kartus suvokta kaip aliuzija į filmą „Saulėlydis“. Vargu ar toks interpretavimo atotrūkis leidžia kalbėti apie bendrą autoriaus ir skaitytojo teksto konstravimą. Respondentai nesuprato autoriaus sumanymo ir interpretavo aliuzijas savaip, bet ar tikrai galima lengva ranka atmesti šiuos atvejus kaip „nerealizuotas aliuzijas“? Taip, galima, jeigu būtų vadovaujama aukščiau pateiktu aliuzijos apibūdinimu. Ne, jeigu būtų rasta pagrindo platesniam aliuzijos suvokimui. Tai ir daroma tolesniame skyriuje.

Teorinės tyrimo prielaidos

Moksliniame diskurse aliuzijos traktuojamos įvairiai, bet sutariama, kad aliuzijai realizuoti reikalingas toks „egzistencinis minimumas“:

- a) du tekstai: autoriaus sukurtas tekstas (*in praesentia*) ir ankstesnysis tekstas³ (*in absentia*),
- b) tekste *in praesentia* yra paslėpta nuoroda į tekstą *in absentia*.

Visi kiti dalykai – autoriaus vaidmuo, autoriaus intencijos svarba, tekstų elementų sutapimas, foninių žinių bendrumas, socialinis ryšys ir t. t. – nuolat diskutuojami, ir daugumoje straipsnių bei studijų reiškiami tvirta (nors ne visada tiesiogiai išreikšta) nuomonė, kad vienatinis aliuzijos kūrėjas yra autorius, o skaitytojas yra pasyvus recipientas⁴. Laikantis tokios pozicijos, aliuzija negali būti interpretuojama savaip, ne pagal autoriaus sumanymą.

Bet galimas ir kitoks požiūris. Dar 1966 metais Earlas Wassermanas, nepaisydamas tuometinės konjunktūros, iškėlė kūrybinį skaitytojo vaidmenį, manydamas, kad į aliuzijos apibrėžimą „galima įtraukti kūrybinį skaitytojo aktą“ (Wassermann 1966, 443). Josepho Pucci studijoje *The full-knowing reader* irgi pabrėžiamas aliuzijos funkcionavimui būtinas skaitytojo vaidmuo („the reader is the crucial component in the best function of allusion“, Pucci 1998, 28), ir kad skaitytojas turi teisę subjektyviai interpretuoti aliuziją. Inge Boesewinkel kviečia neapsiriboti intertekstualumo atpažinimu ir atkreipia dėmesį į aliuzijos interpretavimo svarbą („Although it is important to be able to recognize intertextuality, dealing with it is not just a matter of recognition, but of interpretation“ (Boesewinkel 2010, 11)), o Jian-Shiung Shie pabrėžia interpretacinį adresato

³ Sąvokos precedentinis tekstas, referencinis tekstas, tekstas *in absentia* yra sinonimai.

⁴ Plačią analizę šiuo klausimu žr. Irwin 2001 ir Pucci 1998, 3–48.

vaidmenį, nes „tik skaitytojas / klausytojas gali (ar negali) interpretuoti aliuziją („Only the reader/listener is in a position to (or not to) interpret <...> the allusion.“ – Shie 2011, 44).

Laikantis požiūrio, kad skaitytojas irgi kuria naujas reikšmes, reikia patikslinti keletą aspektų.

Visų pirma, paliekant skaitytojui teisę savaip interpretuoti aliuziją, susiduriama su **išbaigtumo** problema, tai yra, tenka pripažinti, kad aliuzija, pagimdyta autoriaus plunksnos, nėra išbaigta struktūra. Priešingai – ji gali būti (ir tampa) pasiūlymu skaitytojui kūrybiškai, remiantis foninėmis žiniomis, kurti **savą aliuzijos interpretaciją**.

Išbaigtumo požiūriu įdomus Susanos Stewart siūlomas aliuzijos gretinimas su entimema⁵ (Stewart 1980, 1135 tt). Ir iš tiesų, nutylėtoji entimemos prielaida, skirtingai nuo paprastojo silogizmo, atveria duris interpretacijoms. Pavyzdžiui, teiginio „Onutė graži, nes panaši į aktorę“ struktūra yra tokia:

Visos aktorės yra gražios (nutylėtoji entimemos prielaida).

Onutė panaši į aktorę.

Onutė yra graži.

Šios entimemos autorius vadovaujasi populiaria nuomone, kad visos aktorės yra gražuolės. Jeigu adresatas irgi taip pat mano, tai yra, sutinka su entimemos prielaida, jis padarys tą pačią išvadą. Bet jeigu adresato foninės žinios sako, kad esama ir negražių aktorių, jo padaryta išvada bus „Turbūt Onutė yra graži“. Lygiai taip pat ir aliuzijoje (žr. lentelę Nr. 3) nutylėtosios prielaidos funkciją atlieka precedentinis tekstas, teigiantis kad „Rusioje gyventi gera“. Bet jeigu adresatas nėra girdėjęs apie N. Nekrasovo poemą, jis pasirinktų kitą precedentinį tekstą, tarkime, Andriaus Užkalnio straipsnį „Kodėl Užkalniui vis dar gera gyventi Lietuvoje?“, ir padarytų kitas išvadas.

Lentelė 3. Aliuzijos ir entimemos struktūros palyginimas

Entimemos struktūra	R. Valatkos aliuzija	Aliuzijos struktūra
Teiginys Nr. 1:	Kam Lietuvoje gyventi gera	Autoriaus tekstas
Teiginys Nr. 2 (praleista prielaida):	Kam Rusioje gyventi gera	Precedentinis tekstas – N. Nekrasovo poema
Entimemos išvada:	Lietuvoje – kaip Rusioje	Aliuzinio ryšio sukurta naujoji reikšmė

⁵ *Entimema* – retorinis silogizmas, kurį sudaro prielaida ir išvada, o kita prielaida praleidžiama, tačiau gerai numanoma, pavyzdžiui: *Filosofas yra žmogus, taigi filosofas yra mirtingas*. Praleista antroji prielaida *Kiekvienas žmogus yra mirtingas*. (Apibrėžimas ir pavyzdys iš: Koženiausienė 1999, 137).

Aliuzijos, kaip atviro žanro, naudai liudija ir tai, kad su amžiumi besiplečiant skaitytojo foninių žinių apimčiai, tas pats asmuo gali tą pačią aliuziją perskaityti vis kitaip. Tuo pagrįsti tekstai, tarytum skirti vaikiškai auditorijai, bet suaugusieji juos skaito kitaip, negu vaikai.

Antroji svarbi tema, atverianti duris platesnei aliuzijos interpretacijai, yra platesnis **komunikacinio akto** ir **aliuzinio ryšio** suvokimas.

Dauguma autorių sėkmingą adresanto ir adresato komunikacijos aktą vertina kaip esminį žanro požymį. S. Papaurėlytės-Klovienės nuomone, „jeigu [referencinis] tekstas lieka neatpažintas, referencinio teksto funkcija nerealizuojama. Klausytojas tiesiog nesuvokia dalies informacijos, toks komunikacijos aktas lieka be rezultatų“ (Papaurėlytė-Klovienė 2007, 32). R. Christopheris mano, kad „nepastebėtos, taigi ir neinterpretuotos aliuzijos apskritai nefunkcionuoja kaip aliuzijos“. Šį požiūrį papildė J. Kuznecova, teigdama, kad „aliuzija <...> gali funkcionuoti tik su viena sąlyga – jeigu skaitytojas ar klausytojas komunikacijos proceso metu sugeba atpažinti aliuziją ir ją adekvačiai interpretuoti“ (Кузнецова 2008, 5).

Bet toliau dėstomi argumentai leidžia praplėsti šį požiūrį.

Visų pirma, aliuzinis ryšys nėra vien tik komunikacinis aktas *adresantas pasiuntė šifruotą pranešimą* → *adresatas teisingai iššifravo pranešimą*, nes čia galimi keturi atvejai:

1. Adresatas tekste pastebi ir adekvačiai suvokia intertekstą, t. y. iššifruoja autoriaus siunčiamą žinutę.
2. Adresatas ištisiniame tekste nepastebi specialiai nemarkiruoto interteksto.
3. Adresatas pastebėtą intertekstą suvokia savaip, neperprasdamas autoriaus intencijos.
4. Skaitytojas įžvelgia intertekstą ten, kur jo neižvelgia pats teksto autorius.

Lentelė 4. Adresanto ir adresato aliuzinio ryšio galimybės

	Komunikacinė situacija	Komunikacijos aktas
1.	Adresatas adekvačiai suvokia intertekstą, iššifruoja autoriaus siunčiamą žinutę	Įvyko
2.	Adresatas nesuvokia interteksto (ištisiniame tekste tai reiškia, kad skaitytojas specialiai nemarkiruoto interteksto apskritai nepastebėjo)	Neįvyko
3.	Adresatas intertekstą interpretuoja savaip, nesuvokdamas autoriaus intencijos	Įvyko
4.	Skaitytojas įžvelgia intertekstą ten, kur jo neižvelgia pats teksto autorius	Įvyko

Pirmasis variantas yra autoriaus pageidaujamos anksčiau cituojamų autorių minimas produktyvios komunikacijos atvejis.

Antruoju atveju, žinoma, autoriaus pastangos nueina veltui, nes skaitytojo „radaras“ nei teksto semantikoje, nei struktūroje nepajuto pasiūsto signalo⁶.

Trečiasis atvejis – svarbiausias šio straipsnio diskusijos objektas – irgi gana dažnas, kaip pamatysime mūsų tyrimo rezultatuose. Pavyzdžiui, „čempionų pusryčius“, kurie R. Valatkai yra aliuzija į Kurto Vonneguto romaną „Čempionų pusryčiai“, dalis respondentų suvokė kaip nuorodą į populiarų maisto gaminį (daugiau apie tai skyriuje *Literatūriniai intertekstai*), vadinasi, interpretavo savaip.

Ketvirtasis variantas skamba paradoksaliai, bet kartais autorius gali nė nenumanyti, kad sukūrė intertekstą, pavyzdžiui, nesusieti frazės „kalnus kilnoti / nuversti“ su šv. Pauliaus laišku korintiečiams: „jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti...“ (1 Kor, 13). Tas pats pasakytina ir apie leksikalizuotus intertekstus (Achilo kulnas, Pandoros skrynia, Ezopo kalba). Autoriaus pateiktas tekstas, gal jam pačiam to nesuvokiant ir nesitikint, išprovokuoja adresato reakciją, sužadina aliuziją, taigi komunikacijos aktas įvyksta. Tai, beje, būdinga ne tik aliuzijoms, bet ir daugeliui retorinių figūrų, pavartojamų intuityviai, net nenumanant jų egzistavimo literatūroje ir retorikų analuose. „Net nemaniau, kad mano straipsniuose galima tiek visko atrasti“, prisitarė žurnalistas Rimvydas Valatka šių eilučių autoriui, kai pokalbyje buvo paminėta Reginos Koženiasukienės *Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė*, gausiai iliustruota R. Valatkos kūrybos pavyzdžiais. Idėja apie atsitiktines aliuzijas praspūsta ir *Oxford English Dictionary Online* apibrėžime, kad aliuzija yra ‘a passing or incidental reference’, vadinasi, autorius, kaip jau minėta, nė pats neįtaria, kad jo tekste esama aliuzijos⁷.

Antra, teiginys, kad neinterpretuotos aliuzijos apskritai nefunkcionuoja kaip aliuzijos, sukelia abejonių, lyginant aliuzijas su mįslėmis – dialoginės intencijos, šifravimo ir slaptažodžio funkcijos aspektu panašiu žanru⁸. Mįslės pateikimo ir įminimo situacijoje galimi variantai, kai adresatas gali:

1. Įminti mįslę teisingai (kaip tikisi mįslės pateikėjas).
2. Neturėti jokio atsakymo.
3. Pateikti įminimą, kuris nesutampa su mįslės pateikėjo variantu, bet pripažintame mįslių korpuse toks įminimas egzistuoja.

⁶ Bet ir laikantis intencinio požiūrio į aliuziją, t. y. kad autoriaus intencijos pakanka aliuzijos egzistavimui pagrįsti, o teksto *in praesentia* ir teksto *in absentia* vidinių elementų sutapimas nebūtinai, aliuzija vis tiek egzistuoja, kaip kad nesuprastas anekdotas vis tiek lieka anekdotu. Todėl neatsitiktinai Williamas Irwinas siūlo įprastą aliuzijos suvokimą, kad adresatas „susieja“ abu tekstus, keisti į „iš principo gali susieti“ (Irwin 2001, 290).

⁷ Daugiau apie aliuzijos apibrėžimą, remiantis intenciniu, vidiniu ar mišriu požymiu, žr. minėtąją W. Irwino studiją.

⁸ Įdomu pastebėti, kad naujoji karta, remdamasi savomis foninėmis žiniomis, naujai interpretuoja ne tik aliuzijas, bet ir mįsles. Dr. Antanas Smetona, morfologijos pratybose užminęs mįslę „Kur eini, veltena? Kas tau darbo, skutena? – Avis ir pieva“, sulaukė netikėto atsakymo: „Hipis ir skustagalvis“. Naujoji karta kuria savas mįsles, kartais jos neįmenamos vyresniajai kartai.

4. Pateikti klaidingą atsakymą.

Lentelė Nr. 1. Komunikacinė situacija mįslių užminimo ir įminimo dialoge

	Maža moterėlė šimtu rūbų dėvi. – Žąsis arba višta, arba kopūstas⁹. Mįslės pateikėjas tikisi atsakymo „Žąsis“	Komunikacijos aktas
1.	Adresatas atsako „teisingai“ (Žąsis)	Įvyko
2.	Adresatas nepateikia jokio įminimo	Neįvyko
3.	Adresatas atsako „ne taip“, t. y. pateikia kitą mįslių korpusui priklausantį įminimą, pavyzdžiui, „kopūstas“	Įvyko
4.	Adresatas sukuria savo atsakymą, kuris neegzistuoja pripažintame mįslių korpuse, pavyzdžiui, „bobutė turguje šalčių metu“	Įvyko

Ar galima teigti, kad mįslė, į kurią pateiktas „klaidingas“, bet savaip motyvuotas atsakymas, praranda savo žanrinius požymius ir tampa „nemįsle“? O jeigu kūrėjo-adresato komunikacija bus vertinamas kaip būtinas žanro požymis, tai ar parašytas, tačiau niekieno neperskaitytas eilėraštis bus „neeilėraštis“, sau rašomas ir dar neperskaitytas dienoraštis – „nedienoraštis“, ką tik sukurtas ir niekam neparodytas straipsnis – „nestraipsnis“? Bet, kaip matyti, komunikacinio akto struktūra aliuziniame ir mįslių dialoge yra analogiška, todėl galima teigti, kad aliuzija, kurios skaitytojas „nesuprato“ ir interpretavo savaip, vis tiek išlieka aliuzija, kaip neįminta mįslė išlieka mįsle.

Aliuzijos interpretavimo mechanizmas

Deklaruodami, kad:

1. aliuzija yra atvira struktūra,
2. ji egzistuoja ir nepastebėta skaitytojo,
3. subjektyvus aliuzijos interpretavimas yra galimas,

norėtume pateikti struktūrinį paaiškinimą, kaip aliuzija gali būti interpretuojama ne vien pagal autoriaus sumanymą. Čia tiktų J. Kuznecovos (Кузнецова 2008, 11–12) siūlomos reprezentantų ir transformantų sąvokos¹⁰. Subjektyvaus aliuzijos interpretavimo mechanizmas atrodytų taip:

⁹ Intertekstai, kaip parodyta šiame straipsnyje, gali būti interpretuojami įvairiai, todėl čia pasirinkta mįslė, turinti kelis įminimo variantus.

¹⁰ *Reprezentantai* – aliuzijos elementai, sutampantys su precedentinio teksto elementais ir leidžiantys identifikuoti aliuzinį ryšį. *Transformantai* – aliuzijos elementai, keičiantys precedentinį tekstą. Pavyzdžiui, aliuzijoje *Dievų miško Seimo skyrius* žodžių junginys *Dievų miško* yra reprezentantas, nukreipiantis į B. Sruogos romaną, o *Seimo skyrius* – transformantas.

Tais atvejais, kai aliuzijos tekstas sutampa su precedentiniu tekstu, transformanto funkciją atlieka kontekstas.

- a) adresatas įžvelgia reprezentantą,-us **ne tuose teksto elementuose**, kaip buvo sumanyta autoriaus, ir tai adresatą nukreipia į kitą precedentinį tekstą. Pavyzdžiui, aliuzijoje *Saulėlydis Garliavos valsčiuje* autoriaus sumanymu reprezentantai yra teksto elementai „saulėlydis“ ir „valsčiuje“, o „Garliavos“ – transformantas, taigi frazė yra aliuzija į P. Cvirkos „Saulėlydis Nykos valsčiuje“. Tačiau dalis tyrimo dalyvių manė kitaip: reprezentantas yra „saulėlydis“, o „Garliavos“ ir „valsčiuje“ – transformantai, todėl įžvelgė aliuzijoje paslėptą nuorodą į populiarų filmą vampyrų tematika „Saulėlydis“. Žinoma, tada aliuzija interpretuojama ne kaimo, o vampyrų tematikos kontekste.

Lentelė 5. Skirtingas reprezentantų pasirinkimas

Aliuzija	Autoriaus interpretacija	Adresato interpretacija
Saulėlydis Garliavos valsčiuje	Reprezentantai: saulėlydis, valsčiuje Transformantas: <i>Garliavos</i>	Reprezentantai: saulėlydis, valsčiuje Transformantai: <i>Garliavos, valsčiuje</i>

- b) adresatas įžvelgia reprezentantą,-us **pagal** autoriaus sumanymą, tačiau interpretuoja jį savaip, ir tai adresatą nukreipia į kitą precedentinį tekstą. Tai galima iliustruoti mūsų minėto tyrimo pavyzdžiu „*Vok pavogtą iš istorijos šiukšlyno išsitraukęs išdaviko anūko komunistinis frontas*“. Tiek R. Valatka, tiek ir adresatas mano, kad „Vok pavogtą“ yra šūkis / posakis, taigi reprezentantas jų abiejų požiūriu yra tas pats. Tačiau autoriaus ir adresato interpretacijos yra nevienodos, žr. lentelę Nr. 6.

Lentelė 6. Skirtinga to paties reprezentanto interpretacija

Reprezentantas	Autoriaus interpretacija	Adresato interpretacija
Posakis „Vok pavogtą“	Komunistinis lozungas	Robinas Hudus atimdavo pinigus iš turtuolių ir atiduodavo vargšams

Mes vengiame pasiduoti pagundai vertinti anksčiau pateiktus pavyzdžius taip, tarsi atvejai, kai adresatas atpažįsta reprezentantus pagal autoriaus sumanymą, yra „teisingas“ interpretavimas, o kiti atvejai – „neteisingi“.

Arbitražo problema

Ankstesniame skyriuje pateiktas techninis aliuzijos interpretavimo skirtumų paaiškinimas, remiantis skirtingų reprezentacinių ir transformacinių elementų pasirinkimu arba nevienodu to paties reprezentanto interpretavimu, dar neatsako į kitą mūsų iškeltą klausimą: ar konkrečios

aliuzijos interpretavimas yra „teisingas“ ar „neteisingas“? Nes jeigu atmetama autoriaus, kaip prasmės kūrėjo, visagalybės iliuzija ir iškeliamos kūrybinės skaitytojo teisės, ir jeigu nemanoma, kad autorius yra „paskutinė instancija“, reikia apsispręsti, kas turi galią pasverti aliuzijos interpretacijos „teisingumą“. Kitaip kyla pavojus nuklysti į kraštutinumą, kai iš esmės bet kurį aliuzijos interpretavimą teks vertinti kaip tinkamą, priimtina. Kas vis dėlto „vogė pavogtą“ – komunistai ar Robinas Hudas?

Siūloma išėitis yra tokia: patikimas intertekstų „teisingumo“ arbitras būtų tas, kurio foninės žinios apima abi interpretacijas. Aukščiau pateiktuju atveju arbitras išmano ir autoriaus, ir respondento įžiūrimas realijas: komunistinį lozungą ir jo gimimo bei vartojimo aplinkybes, Justo Paleckio ir Algirdo Paleckio politinės veiklos istoriją, žino apie judviejų giminystės ryšį ir yra skaitęs Robino Hudo istorijas irba¹¹ matęs jų ekranizaciją. Jeigu toks arbitras mano, kad antroji aliuzijos interpretacija yra pagrįsta, galima kliautis jo nuomone; jeigu jis atmeta alternatyvią interpretaciją, tenka paklusti jo sprendimui.

Teorinės apžvalgos apibendrinimas

Anksčiau išdėstytos prielaidos leidžia praplėsti aliuzijos suvokimo lauką tokiais teiginiais:

- a) **Aliuzija yra atvira struktūra, kurią adresatas gali interpretuoti savaip. Adekvatus autoriaus sumanymo suvokimas nėra būtinas aliuzijos požymis.**
- b) **Adresato vaidmuo aliuziniame procese yra toks pats esminis, kaip ir kūrėjo.**
- c) **Adresatas aliuziją interpretuoja, o ne mėgina atspėti autoriaus sumanymą.**
- d) **Interpretavimas ne pagal autoriaus sumanymą nereiškia aliuzinio proceso pabaigos.**
- e) **Ne pagal autoriaus sumanymą interpretuota aliuzija nepraranda savo rūšinių požymių.**
- f) **Aliuzijos interpretavimo „teisingumą“ gali nustatyti asmuo, kurio foninės žinios apima ir autoriaus, ir adresato fonines žinias.**

¹¹ Jungtukas *irba* „ir / arba“ – kontaminacinis naujadaras, žr. Lietuvių kalbos instituto naujažodžių duomenyną, <http://naujazodziai.lki.lt/?zodis=irba>

Empirinis tyrimas: naujoji karta kuria naujus aliuzinius ryšius

Remiantis pateiktomis teorinėmis prielaidomis, galima nauju požiūriu įvertinti ankstesniojo tyrimo (Valotka 2016) metu interpretuotus intertekstus.

Bibliniai intertekstai

- *B. Obama, šis naujasis milijardinės vartotojų bendruomenės pranašas, išves į Pažadėtąją žemę su pieno upėmis, aukso krantais.* Greta apsirikimų, liudijančių prastą Šventojo Rašto išmanymą (Kristus vedė į Pažadėtąją žemę, Abraomas išvedė į Pažadėtąją žemę, Abraomas išvedė žydus...) įdomiai skamba nuoroda į prekės ženklą „Milky way“ – vienas iš atvejų, kai naujosios kartos pasaulėvaizdyje senuosius kultūros ženklus keičia prekių ženklai.
- *Kas Dievo – Dievui, kas ciesoriaus – ciesoriui.* Kai kuriems respondentams tai ne nuoroda į Evangeliją pagal Morkų, bet „aliuzija į pasaką“, „lotyniška sentencija“.
- *Palaiminti tie, kurie jais tiki.* Du sykius respondentai šią frazę siejo su A. Škėmos „Baltos drobulės“ moto: „Palaiminti idiotai, nes jie yra laimingiausieji žmonės pasaulyje“.

Folkloriniai intertekstai

- *Korėjiečių kompanija KEPCO pabėgo, palikusi A. Kubilių prie suskilusios geldos.* Dviem atvejais nurodyta, kad tai „aliuzija į posakį „likti prie suskilusios geldos“ ar „frazologizmą“. Vieną kartą paminėtas „animacinis filmukas“.
- *Kodėl iki šiol uodegą Klonio eketėje tebėra mažumėlę įšalusi prezidentė?* Keletas respondentų nurodė to paties siužeto animacinį filmuką (į statistiką netraukti atsakymai, nurodantys filmuką „Na, palauk!“, nes jame nėra uodegos įšalimo motyvo), „aliuziją į metaforą „išalti uodegą“ (mūsų manymu, „metafora“ supainiota su „posakiu“).
- *Protas ragina neiti su premjeru obuoliauti tik jo mintyse egzistuojančiais pokriziniais takais.* Du respondentai kaip precedentinį tekstą nurodė Šventąjį Raštą („Biblija, nes žaltys siūlė valgyti obuolį, kas buvo nuodėmė“ ir „Adomas ir Ieva“), vienas atvejis buvo interpretuotas kaip kinematografinė aliuzija („Filmukas, kaip kiškis ėjo obuoliauti“).

Istoriniai intertekstai

- *„Vok pavogtą“ iš istorijos šiukšlyno išsitraukęs išdaviko anūko komunistinis frontas.* Šiuolaikinė naujoji karta išlaisvinta nuo sovietinių ideologinių klišių tvano, kurios jau tampa prastai pažįstamos istorijos ir folkloro dalimi, gal todėl neatsitiktinai keli respondentai be platesnių komentarų aiškina taip: „aliuzija į patarlę“, „Robin Hudą“.

- *Krizė prie vartų? O mums kas!* Vienas alternatyvus respondentų atsakymas atrodo savaip motyvuotas, būtent, „Į Ukrainos įvykius“, nes testo pildymo metu Rusijos ir Ukrainos karas buvo labai aktyviai aptariamas viešojoje ir privačioje erdvėje, vadinant tai „Ukrainos krize“.
- *Ekspertas, kaip ir G. Kirkilo Vyriausybė, tuomet praleido progą patylėti.* Penki respondentai tai apibūdino kaip „aliuziją į „posakį „praleido progą patylėti“, „aliuziją į citatą „praleido progą patylėti“, „frazę“. Apklausos rezultatai rodo, kad 19–20 metų karta kandžią J. Chiraco frazę atpažįsta kaip kultūrinę irba folkloro aliuziją („aliuzija į posakį“, „aliuzija į frazę“).

Kino intertekstai

- *Niekas nenorėjo būti opozicijoje. Tiksliau kalbant, mirti.* Vietoje garsiojo V. Žalakevičiaus filmo „Niekas nenorėjo mirti“ respondentai tris kartus nurodė „romaną“, vieną kartą „knygą“, ir du kartus „citatą“.
- *Atominė Lietuvoje – lyg tas ežiukas rūke.* Greta aliuzijos į J. Noršteino filmuką „Ežiukas rūke“ pateiktos ir dvi nuorodos į „anekdotą“. Turbūt galvoje turėtas vienas iš populiarių absurdo anekdotų apie ežiuką, kaip „Ėjo ežiukas mišku, pamiršo kvėpuoti ir numirė“¹².
- *Lygiavimo į dešinę ypatumai* respondentams dažniau kelia minčių ne apie A. Rogožkino filmus, o apie „Word teksto lygiavimą“, „kariuomenės komandą“, „kelių eismo taisykles“.

Kultūriniai intertekstai

- Jei pyksti, Jupiteri, vadinasi, dar nesi Jupiteris, tik vargšas jautis, kuris po nosim pakištą tą patį raudoną skudurą kaskart vis taip pat su išiučiu puola. Septyniolikos respondentų vertinimu tai korida.
- *Draudimo mokesčio skaičiavimo ypatumai, kovą paskelbti urbi et orbi, privertė visus emigrantus registruotis.* Du respondentai (4 %) nurodė, kad tai „sentencija“, „posakis“. Nors R. Valatkos nurodytas precedentinis tekstas – A. Rogožkino filmas „Rusiški žvejybos ypatumai“, nė vienas respondentas neatkreipė dėmesio į žodį „ypatumai“ ir frazės struktūrą, o interpretavo tik „urbi et orbi“, todėl ši aliuzija priskirta ne prie kinematografo, o prie kultūrinių intertekstų.

¹² Daugiau anekdotų apie ežiuką žr. www.eziukai.lt/geriausi-anekdota.

Literatūriniai intertekstai

- *Saulėlydis Garliavos valsčiuje*. Vietoje P. Cvirkos „Saulėlydžio Nykos valsčiuje“ tris kartus nurodytas „filmas „Saulėlydis“. Būdinga tai, kad nė vienas respondentas nepaminėjo apsakymų rinkinio, o tik pagal jį sukurtą filmą.
- *Kankinkit, budeliai, smarkiau, tai mes dar ir į Europarlamentą pateksim!* Visi trys alternatyvūs interpretavimai rėmėsi ne frazės „kankinkit, budeliai, smarkiau“, bet vien tik žodžio „kankinkit“ keliamomis asociacijomis: J. Goebelo knyga „Kankinkite artistą“, „Žana d’Ark“, „viduramžiai“.
- *Būrų skaičius mažėja, o baudžiava stiprėja*. Tyrimo metu teko susidurti su įdomiu aliuzinio ryšio atnaujinimo atveju. Straipsnio pavadinimą „Būrų skaičius mažėja, o baudžiava stiprėja“ visi iki vieno atsakymus pateikę respondentai suvokė kaip aliuziją į K. Donelaičio „Metus“ (62 % atsakymų). Tačiau interviu metu R. Valatka nurodė visiškai netikėtą aliuziją į I. Ilfo ir J. Petrovo „Dvylika kėdžių“, būtent, didžiojo kombinatoriaus frazę „Kėdžių mažėja, šansų daugėja“. Tokiu atveju precedentinio teksto reprezentantai yra veiksmažodis „mažėja“, sintaksinė ir ritminė frazės struktūra, o transformantai – elementai „būrų“, „baudžiava“ ir paskutinis žodis „stiprėja“, kuris atliepia veiksmažodį „mažėja“. Bet dabartinis R. Valatkos interpretavimas sukėlė abejonių, nes straipsnio tekstas pradedamas taip:

„Kaip atrodo Lietuva iš dirbančio žmogaus pozicijų? Kaip baudžiamos laikai, kur ponas kasdien didina lažą, o baudžiauninkai būrai krenta kaip lapai. Nors būrų skaičius mažėja po 6–9 tūkst. kas savaitę, ponas – Seimo dauguma ir jos Vyriausybė – nori lėbauti taip pat audringai, kaip anksčiau, todėl tuoj pat perkelia mirusiųjų našta ant gyvųjų pečių.

Vaizdžiai kalbant, kai kam lažas (knygų leidyba, spauda, menas) padidintas tiek, kad jam nebeužtenka septynių darbo dienų per savaitę.

Į bet kokius bandymus sakyti, kad tai pribaišs baudžiauninko ūkelį ar paaiškinti, kad toks lažas nebeatneša jokios naudos net pačiam ponui, vienintelis atsakymas – tijūno bizūnas ir keiksmožodžių kruša dirbančiojo adresu.“

Šią „klaidą“ galima paaiškinti keliais būdais. Visų pirma, tai įdomus J. Lotmano aprašomos AŠ-AŠ komunikacijos atvejis, kai kalbama „apie informacijos gausėjimą, jos transformavimą, naują formulavimą, kai panaudojami ne nauji duomenys, o nauji kodai, o [informaciją] priimantis ir perduodantis asmuo yra tas pats“ (Лотман 2000), taigi R. Valatka iš naujo interpretavo savo paties kūrybą.

Dar, mūsų manymu, čia suveikė psichologinis fenomenas, kad prisiminimas nėra mentalinės kopijos perkėlimas iš praeities į dabartį, o kūryba. Žmogus kiekvieną prisiminimą sukuria iš naujo,

todėl kartais tie prisiminimai gali būti inspiruoti iš šalies ir netgi neturėti jokio ryšio su tikrove. Šiuo atveju R. Valatka ne šiaip sukūrė pataisytą atsiminimo kopiją: *jis nutiesė naują aliuzinį ryšį tarp to paties teksto (savo straipsnio) ir kito aliuzinio fakto (Ostapo Benderio frazės).*

Netikėtą interpretavimą galima paaiškinti dar vienu suvokimo fenomenu, kurį esame pastebėję mįslių užminimo-įminimo dialoguose, būtent, kad vieną sykį mįslės neįminęs adresatas ją įmena nuosekliai pateikiamų panašios struktūros irba temos mįslių grandinėje. R. Valatkos publicistikoje daug aliuzijų į rusų ir sovietinių laikų literatūrą, kino filmus, istorinius įvykius (šio tyrimo teste jų 26 %¹³). Pokalbio metu daug dėmesio skiriant rusiškai *us* sovietinei temai, R. Valatkos mintys persiorientavo į rusišką temą ir atitinkamus aliuzinius faktus, todėl vietoje K. Donelaičio „Metų“ buvo paminėta „Dvylika kėdžių“.

Dar belieka pastebėti, kad tokios struktūros frazių R. Valatkos tekstuose yra ir daugiau, pavyzdžiui, *Mokėtojų mažėja, išlaikytinių daugėja (Liga ir lignonlapis – paskutinis bėdžiaus šiaudas, www.delfi.lt, 2009 04 24.)*

- *Valdžia, pabranginusi alų, bus amžina.* Vietoje šauniojo kareivio Šveiko išminties respondentai nurodė, kad tai „Aliuzija į A. Valinsko dainą „Alaus danguje nėra“, „JAV sausasis įstatymas“, „SSRS sausasis įstatymas“.
- *A. Kubiliui įbruktos danajų dovanos – padidinti mokesčiai, pajamų nusavinimas ir panieka investicijoms liks amžiams.* Tik 4 respondantai (8 %) žinojo, kas yra danajų dovanos, o trimis atvejais buvo pateiktas atsakymas „Trys karaliai ir jų dovanos“. Akivaizdu, kad reprezentantu palaikytas žodis „dovanos“, nors pagal autoriaus sumanymą tai turėtų būti „danajai“ – žodis, žinomas tik retam nehumanitarinio profilio studentui.
- *Dar ne tas gali atsitikti, jei partijose ir toliau vyraus „grupės draugų“ diktatūra.* Du kartus nurodytas socialinis tinklas „Facebook“, vieną kartą V. Goldingo „Musių valdovas“ („Aliuzija į romaną apie grupę vaikų, kuri buvo įkalinta saloje. Ši grupė įkūrė tam tikrą valdymo sistemą ir atstūmė kelis saloje buvusius vaikus“) ir tris kartus „sovietiniai laikai“, kai „visi buvo vadinami draugais“.

¹³ Tyrime panaudotos aliuzijos į sovietinį laikotarpį: „*Vok pavogtą*“ iš istorijos šiukšlyno išsitraukęs išdaviko anūko komunistinis frontas; *Nesisielokit, broliai, jus priglaus motina Rusija, anot klasiko kolaboranto; Maskva apimta dūmų ir liepsnos, tik prancūzui neatiduota; Ačiū partijai ir Vyriausybei; Kankinkit, budeliai, smarkiau, tai mes dar ir į Europarlamentą pateksim!; Lydekai paliepus, A. Sekmokuui panorėjus, japoniškais hieroglifais išpieštas aukso amžius grįžta į Lietuvą; Dar ne tas gali atsitikti, jei partijose ir toliau vyraus „grupės draugų“ diktatūra; Valdžios „čtvoirkos“ požiūriu, kaip ir stalininių „trojkų“ požiūriu, krizei gilėjant, vienintelė teisingos valdžios priemonė kovoje su lignonų ir gydytojų sabotажu yra įstatymu įtvirtinta lignonio kaltumo prezumpcija; Kubilizmas – teisingiausia politika, bet klasių kova vis tiek stiprėja; Įkliuvusį su Vilniaus panelėmis kėdainiškį V. Uspaskichą ar ne taip pat matrosoviškai žmona Jolanta uždengė?, Kam Lietuvoje gyventi gera, Atominė Lietuvoje – lyg tas ežiukas rūke, Lygiavimo į dešinę ypatumai.*

- *Konservatorių kredo „atėjau, pamačiau, sugrioviau“, o po to kompiuteriu nupiešiau naują gražią atominę elektrinę ir dar gražesnę energetinio saugumo schemą, atsiskleidė visu gražumu.* Greta 74 % teisingų nuorodų į Gajaus Julijaus Cezario frazę „Veni, vidi, vici“ vienas iš testo atsakymų – „olimpinis devizas“, matyt, mintyje turėta *Citius, altius, fortius!*
- *A. Paulauskas iškart pabruko uodegą ir su socialliberalų partijos likučiais pasidavė Kėdainių kniaziaus globai. Už Seimo nario šaukštą.* – „Posakis „šaukštas deguto“. V. Kudirkos „Labora“ pakeičiamas posakius „Šaukštas deguto medaus statinę sugadina“.
- *Čempionų pusryčiai. Prezidentės versija.* Du respondentai manė, kad tai aliuzija „į filmą“, vienas – „į reklamą“. Tai tikrai įdomus nevienodai suvokiamos aliuzijos pavyzdys. Su Kurto Vonneguto kūryba susipažinusiai auditorijai (tokių skaitytojų turėtų būti mažuma) straipsnio pavadinimas kelia asociacijas su garsiuoju romanu „Čempionų pusryčiai“ (toks ir buvo Rimvydo Valatkos sumanymas) bei galbūt su to paties pavadinimo Alano Rudolpho filmu ir sukelia lūkesčius, kad tekstas vienokiu ar kitokiu aspektu bus susijęs su žymiojo rašytojo kūryba ar gyvenimu. Kitiems skaitytojams kils minčių apie dribsnius „Breakfast of Champions“, kurių reklama visada siejama su garsiais sportininkais¹⁴. Bet straipsnio turinys neturi nieko bendro nei su Vonnegutu, nei su dribsniais, jame kritikuojama Dalia Grybauskaitė, deramai nepagerbusi Europos maratono čempionės Živilės Balčiūnaitės. Skaitytojai, pavadinime išvelgę ryšius su Vonneguto kūryba, bus nuvilti, o kiti, nieko negirdėję apie Vonneguto kūrybą, jausis visai komfortiškai. Šis pavyzdys įtikinamai rodo, kaip pavojinga, remiantis vien tik savo patirtimi, spręsti apie aliuzinio ryšio „teisingumą“ ar „neteisingumą“.
- *Karalius A. Kubilius – nuogas.* H. K. Anderseno pasakos vietoje kaip precedentiniai tekstai nurodoma frazeologija ir kinematografas: „Į frazę „Karalius nuogas“, „į filmą „Karalius nuogas“.
- *Kam Lietuvoje gyventi gera.* Vienas iš testo atsakymų teigia, kad tai aliuzija į „Milošo kalbą, pasakytą atsiimant Nobelio premiją“. Akivaizdu, kad respondentas prisiminė šį C. Miloszo kalbos fragmentą: „Gera yra gimti mažoje šalyje, kur gamta yra žmogiško masto, kur įvairios kalbos ir religijos sugyveno kartu šimtmečius...“.

¹⁴ Šis aliuzinis ryšys įdomus dar ir tuo, kad K. Vonnegutas romano pradžioje pamini tą patį maisto produktą: „Pavadinimas „Čempionų pusryčiai“ – „General Mills“ kompanijos firminis ženklas, dedamas ant avižinių dribsnių pakelių. Duodamas tokį pat pavadinimą savo knygai, autorius nenori pasakyti, kad knygos turinys kuo nors susijęs su „General Mills“, ir neturi tikslo nei reklamuoti, nei suniekinti puikių šios kompanijos gaminių“ (Povilo Gasiulio vertimas).

- *Snoro mirties tyrimo stebuklai – aš tikiu, aš irgi ne.* Vietoje R. Valatkos precedentinio teksto – M. di Falco, F. Beigbeder dialogų religijos tema – du kartus nurodyta aliuzija į H. Radausko eilėraščių „Pasaka“.
- *Kovotoją su gėjų malūnais dar ir žmona metė.* Posakis „nepakovosi su vėjo malūnais“ (2 kartai).
- *Ačiū 4 partijoms ir Vyriausybei.* Vietoje sovietinio lozungo „Ačiū partijai ir vyriausybei už laimingą vaikystę“ vienas respondentas nurodė, kad tai „skautų posakis „Ačiū motinai tėvynei“ (turbūt mintyje turėtas skautų priesakas „Skautas ištikimas Dievui ir Tėvynei“).

Anksčiau pateikti pavyzdžiai rodo akivaizdžią precedentinių tekstų „migraciją“ iš vienu sričių į kitas, pavyzdžiui, iš literatūros į kinematografa. Visi tyrimo duomenys apie precedentinių tekstų sričių „migraciją“ pateikti lentelėje Nr. 6.

Lentelė 6. Naujos, originalios intertekstų interpretacijos ir precedentinių tekstų sričių migracija

	Tekstas	Originalus precedentinis tekstas (autorius sumanymas)	Respondentų pateikti precedentiniai tekstai¹⁵	Precedentinio teksto „migracijos“ kryptis
1.	B. Obama, šis naujasis milijardinės vartotojų bendruomenės pranašas, išves į Pažadėtąją žemę su pieno upėmis, aukso krantais	Naujasis Testamentas: šv. Petras tris sykius išsigina Jėzaus	Prekės ženklas „Milky way“	Biblija → kultūrinė realija
2.	Kas Dievo – Dievui, kas ciesoriaus – ciesoriui	Naujasis Testamentas: „Kas ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o kas Dievo – Dievui“ (Mk 12,17)	Pasaka, posakis	Biblija → folkloras (posakis)
3.	Palaiminti tie, kurie jais tiki	Naujasis Testamentas: „Palaiminti, kurie tiki nematę“	A. Škėmos „Balta drobulė“	Biblija → literatūra
4.	Korėjiečių kompanija KEPCO pabėgo, palikusi A. Kubilių prie suskilusios geldos	A. Puškino „Pasaka apie žveją ir žuvelę“ vs brolių Grimm'ų pasaka „Žvejas ir jo	Posakis „likti prie suskilusios geldos“. Animacinis filmukas	Folkloras (pasaka) → folkloras (posakis), → kinas

¹⁵ Laužtiniuose skliaustuose pateiktas mūsų komentaras arba nuoroda.

		žmona“		
5.	Kodėl iki šiol uodegą Klonio eketėje tebėra mažumėlę išalusi prezidentė?	Pasaka „Vilkas uodegą prišalo“	„Animacinis filmukas“. Posakis „išalti uodegą“	Folkloras (pasaka) → kinas → folkloras (posakis).
6.	Protas ragina neiti su premjeru obuoliauti tik jo mintyse egzistuojančiais pokriziniais takais	„Neik su velniu obuoliauti, nes liksi be obuolių ir be maišo“	Biblija. „Filmukas, kaip kiškis ėjo obuoliauti“	Folkloras → Biblija → kinas
7.	„Vok pavogtą“ iš istorijos šiukšlyno išsitraukęs išdaviko anūko komunistinis frontas	Bolševikų šūkis „Vok pavogtą“	Patarlė. Robinas Hudas	Istorija → folkloras → literatūra
8.	Krizė prie vartų? O mums kas!	„Hannibal ad portas“	Rusijos ir Ukrainos karas	Istorija (senoji) → istorija (naujoji)
9.	Ekspertas, kaip ir G. Kirkilo Vyriausybė, tuomet praleido progą patylėti	J. Chiraco frazė „Praleido progą patylėti“	J. Chiraco frazė, skirta Vidurio ir Rytų Europos politikams	Istorija → folkloras
10.	Ačiū 4 partijoms ir Vyriausybei	Sovietinis lozungas „Ačiū partijai ir vyriausybei už laimingą vaikystę“	Skautų posakis „Ačiū motinai tėvynei“	Istorija → kultūrinė realija
11.	Niekas nenorėjo būti opozicijoje. Tiksliau kalbant, mirti.	V. Žalakevičiaus filmas „Niekas nenorėjo mirti“	Romanas, knyga	Kinas → literatūra
12.	Atominė Lietuvoje – lyg tas ežiukas rūke	J. Noršteino filmukas „Ežiukas rūke“		Kinas → folkloras
13.	Lygiavimo į dešinę ypatumai	A. Rogožkino filmas „Nacionaliniai žvejybos ypatumai“ ir jo tęsiniai	„Word“ komanda. Kariuomenės komanda. Kelių eismo taisyklės	Kinas → kultūrinė realija
14.	Jei pyksti, Jupiteri, vadinas, dar nesi Jupiteris, tik vargšas jautis, kuris po nosim pakištą tą patį raudoną skudurą kaskart vis taip pat su įsiūčiu puola	Jupiteri, tu pyksti, vadinas, tu neteisis (<i>Iuppiter iratus ergo nefas</i>)	Korida	Kultūrinė realija (lotyniškas posakis) → kultūrinė realija (dabartis)
15.	Draudimo mokesčio skaičiavimo ypatumai, kovą paskelbti urbi et orbi, privertė visus emigrantus registruotis	Velykinė popiežiaus kalba	Lotyniškas posakis	Kultūrinė realija → folkloras
16.	Saulėlydis Garliavos valsčiuje	P. Cvirkos „Saulėlydis“	Filmas „Saulėlydis“	Literatūra → kinas

		Nykos valsčiuje“		
17.	Kankinkit, budeliai, smarkiau, tai mes dar ir į Europarlamentą pateksim!	S. Nėries „Marytė Melnikaitė“	J. Goebel „Kankinkite artistą“, [http://www.g-taskas.lt/knyga-joey-goebel-kankinkite-artista/] Joana Arkietė, Vidurmažiai	Literatūra (senoji ¹⁶) → literatūra (naujoji) → istorija
18.	Valdžia, pabranginusi alų, bus amžina	J. Hašeko „Šauniojo kareivio Šveiko nuotykių“	Daina „Alaus danguje nėra“ (tekstas A. Valinsko [tekstas A. Valinsko, dainuoja Ž. Žvagulis, http://dainutekstai.lt/r251/zilvinas-zvagulis-alaus-danguje-nera.html] JAV sausasis įstatymas, TSRS sausasis įstatymas	Literatūra (senoji) → literatūra (naujoji) → istorija
19.	A. Kubiliui įbruktos danajų dovanos – padidinti mokesčiai, pajamų nusavinimas ir panieka investicijoms liks amžiams.	Vergilijaus „Eneida“	Trys karaliai ir jų dovanos	Literatūra → Biblija
20.	Dar ne tas gali atsitikti, jei partijose ir toliau vyraus „grupės draugų“ diktatūra	V. Petkevičiaus „Grupė draugų“	Aliuzija į Facebook tinklalapį. V. Goldingo „Mūsų valdovas“. Sovietiniai laikai (įprotis kreiptis „draugai“)	Literatūra → kultūrinė realija → literatūra (senoji) → kultūrinė realija
21.	Konservatorių kredo „atėjau, pamačiau, sugrioviau“, o po to kompiuteriu nupiešiau naują gražią atominę elektrinę ir dar gražesnę energetinio saugumo schemą, atsiskleidė visu gražumu.	Gajus Julijus Cezaris: „Veni, vidi, vici“	Olimpinis devizas	Literatūra → kultūrinė realija
22.	A. Paulauskas iškart pabruko uodegą ir su socialliberalų	V. Kudirkos „Labora“	Posakis „Šaukštas deguto“	Literatūra → folkloras

¹⁶ Čia ir kitur „senoji“ vs „naujoji“ literatūra reiškia, kad respondentų pasirinktas referencinis literatūrinis tekstas yra senesnis vs naujesnis už autoriaus pasirinktą referencinį tekstą.

	partijos likučiais pasidavė Kėdainių kniaziaus globai. Už Seimo nario šaukštą.			
23.	Karalius A. Kubilius – nuogas	H. K. Anderseno „Nauji karaliaus drabužiai“	Frazė „Karalius nuogas“ Filmas „Karalius nuogas“	Literatūra → folkloras → kinas
24.	Kam Lietuvoje gyventi gera	N. Nekrasovo „Kam Rusioje gyventi gera“	C. Miloszo kalba, pasakyta atsiimant Nobelio premiją [„Gera yra gimti mažoje šalyje, kur gamta yra žmogiško masto, kur įvairios kalbos ir religijos sugyveno kartu šimtmečius...“]	Literatūra (senoji) → literatūra (naujoji) / kultūrinė realija
25.	Snoro mirties tyrimo stebuklai – aš tikiu, aš irgi ne	M. di Falco, F. Beigbederio „Aš tikiu, aš irgi ne“	H. Radauskas „Pasaka“ („Pasauliu netikiu, o pasaka – tikiu“)	Literatūra (naujoji) → literatūra (senoji)
26.	Kovotoją su gėjų malūnais dar ir žmona metė	M. de Servanteso „Išmoningasis idalgas don Kichotas iš La Mančos“	Posakis „Nepakovosi su vėjo malūnais“	Literatūra → folkloras

Precedentinių sričių migravimo apžvalga rodo, kad studentiško amžiaus grupėje dažniausiai pasirenkama nuoroda į folklorą bei kiną, dažna yra migracija tarp skirtingų literatūros kūrinių. Didžiausias „netektis“ patiria Biblijos ir istorinės aliuzijos. Menka migracija į istorinių precedentų sritį koreliuoja su lentelėje Nr. 2 pateikta precedentinių tekstų atpažinimo pagal sritis duomenimis, kad šios amžiaus grupės respondentai prasčiausiai atpažino būtent istorinius precedentus (12 %). Apie biblines aliuzijas galima pasakyti tai, kad nors respondentai jas atpažįsta gerai (dešimčia procentinių punktų daugiau už vidurkį, žr. lentelę Nr. 2), alternatyvaus interpretavimo atveju Šventasis Raštas retai tampa studentų pasirinkimu.

Precedentinių tekstų „migravimas“ į folkloro sritį neturėtų stebinti, nes tai matome ne tik publicistiniuose ar kitokios rūšies tekstuose, bet ir istorijos tėkmėje: realios asmenybės pamažėliais virsta padavimų, memoratų, dainų, posakių personažais, o istoriniai įvykiai išsilieja herojinio epo drobėse. Turbūt ir aliuzijų interpretavimo variacijose matome tą patį, tik kol kas nedidelio masto procesą.

APIBENDRINIMAI

Teorinės dalies išvados:

1. Aliuzija yra atvira, nebaigta kurti struktūra.
2. Adresato vaidmuo aliuziniame procese yra toks pat esminis, kaip ir kūrėjo.
3. Adresatas aliuziją interpretuoja, o ne vien tik mėgina atspėti autoriaus sumanymą.
4. Interpretavimas ne pagal autoriaus sumanymą nereiškia aliuzinio proceso pabaigos.
5. Ne pagal autoriaus sumanymą interpretuota aliuzija nepraranda savo rūšinių požymių.
6. Aliuzijos interpretavimo „teisingumą“ gali nustatyti asmuo, kurio foninės žinios apima ir autoriaus, ir adresato fonines žinias.

Empirinio tyrimo išvados:

1. Precedentiniai tekstai „migruoja“ iš vienu sričių į kitas, atitinkančias fonines adresatų žinias.

Ir pabaigoje dar kelios apibendrinamosios pastabos.

Aliuziją sukūręs autorius turi lūkesčių skaitytojų atžvilgiu, bet skaitytojas nėra įsipareigojęs atspėti autoriaus sumanymą ir identifikuoti „teisingą“ aliuzinį ryšį. Paradoksalu, tačiau skatindamas atpažinti kūrinyje vaizduojamą pasaulį autorius paskatina skaitytoją kurti savo pasaulius, kartais visiškai nutolstančius nuo autoriaus sumanymo. Iš tiesų skaitytojo kaip kūrėjo iškėlimas sugriauna uždara sistemą, kurioje autorius yra „teisingo“ interpretavimo arbitras. Prie žaidimo lentos sėdęs adresatas-kūrėjas atmeta autoriaus sukurtas taisykles ir, savaip interpretuodamas aliuziją, greta teksto *in praesentia* ir teksto *in absentia* atskleidžia tai, kas, pasak J. Pucci, yra *in potentia*, taip sukurdamas naujas reikšmes. Intertekstas yra šokis dviems, kuriame partneris – adresatas – irgi turi interpretacijos teisę.

Aliuzijos interpretavimas, neatitinkantis autoriaus sumanymo, neliudija disonanso dialoge tarp autoriaus ir adresato. Autoriaus sukurta aliuzija išjudina skaitytojo asociacijas, bet jos skiriasi nuo autoriaus asociacijų ir nukreipia į kitus precedentinius tekstus, kurių rinkinys perteikia naują naujos kartos identitetą, kitokį pasaulio matymą, jo konstravimą. Ten, kur vyresnė karta būtų nurodžiusi pasaką, dabartinė įžvelgs kino filmą, dar kita karta – kompiuterinį žaidimą...

Skaitytojai, vienaip ar kitaip interpretuodami aliuzijas, parodo priklausymą ar nepriklausymą tam pačiam kultūriniam ratui, kaip ir teksto autorius: a) jeigu aliuzija buvo pastebėta ir dekoduoja pagal autoriaus sumanymą, abu yra to paties kultūrinio rato nariai; b) jeigu adresatas nepastebėjo aliuzijos arba aptiko intertekstą ten, kur jo nemato autorius, tai abiem atvejais autorius ir adresatas yra skirtingų ratų atstovai, c) jeigu aliuzija interpretuota alternatyviai, tai adresatas priklauso kitam ratui, kurį galime apibūdinti pagal pasirinktą precedentinį tekstą.

Įdomu tai, kad tyrime dalyvavę studentai patys reflektuoja galimybę keleriopai interpretuoti aliuzijas, pavyzdžiui, Mantas Jodinskas, analizuodamas R. Valatkos straipsnį „Darom 17 pavasario akimirų – ne tik su G. Landsbergiu“, rašo: „Straipsnio „Darom 17 pavasario akimirų – ne tik su G. Landsbergiu“ <...> antraštėje juntama akivaizdi nuoroda į sovietmečiu populiarią televizijos serialą „Septyniolika pavasario akimirų“. Tai rodo, jog autorius šiuo tekstu labiau orientuojasi į vyresnio amžiaus skaitytojus“. Genė Dobrovolskytė: „Šis filmas ar romanas [„Septyniolika pavasario akimirų“] yra geriau žinomas vyresnės kartos žmonėms, o jaunesnieji antraštės aliuzijos <...> gali net nesuprasti. Todėl galima pamanyti, jog tekstas skirtas vyresniems žmonėms, o ne jaunimo atstovams“.

Interneto epochoje, kai rašančiųjų vis daugėja, o skaitančiųjų mažėja, suveikia paklausos ir pasiūlos dėsnis, ir pradeda dominuoti skaitytojas. Autorius šioje beveik tobuloje rinkoje pranda turėtą valdžią. Todėl intertekstų analizėje susitelkti tik ties autoriumi ir jo tekstu būtų taip pat ribota, kaip retorikoje ignoruoti viešosios kalbos dialogiškumą, taigi ir auditorijos svarbą. Tuo labiau, kad kalbame apie publicistinius tekstus, kurių artėjimas prie šnekamosios kalbos jau seniai nebėra literatūrologinio diskurso naujiena.

Publicistikoje tai kelia tam tikrų problemų, nes ką daryti vyresnės kartos autoriams, disponuojantiems turtingu kultūriniu bagažu, kai jaunoji karta skaito palyginti mažai? Atsisakyti aliuzijų? Internetinėje žiniasklaidoje galima išėitis – hipertekstų pateikimas. Nesunku įsivaizduoti netolimos ateities skaitmeninę technologiją, nukreipiančią skaitytoją į precedentinį aliuzijos tekstą, kaip dabar iPad'ų komanda DEFINE pateikia nežinomo žodžio apibrėžtį ar atveria internetinius žodynus. Bet tokiu būdu likviduojamas aliuzijos požymis „paslėpta nuoroda“. Ar tai aliuzijos mirtis? Sunku pasakyti, remiantis spekuliatyviais samprotavimais, verčiau kol kas konstatuoti adresato teisę būti kūrėju greta autoriaus.

Manytume, kad laimi abu – ir autorius, ir skaitytojas.

LITERATŪRA

1. Boesewinkel Inge 2010, *Intertextuality generates meaning: the translation of allusions and quotations in David Lodge's Nice Work*, Master of Arts Thesis.
2. Christopher Roy 2011, *Use Your Allusion: Culture in the Age of Digital Remix*, <http://www.remixthebook.com/use-your-allusion-culture-in-the-age-of-digital-remix-by-roy-christopher>
3. Irwin William 2001, What is an Allusion, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* 59:3 Summer 2001.
4. Koženiauskienė Regina 2013, *Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
5. Papaurėlytė-Klovienė Silvija 2007, Lingvokultūrinė referencinių tekstų specifika, *Žmogus ir žodis*, 31–36.
6. Pasco Alan H. 1994, *Allusion: A literary graft*. Toronto, Canada: University of Toronto Press.
7. Pucci Joseph 1998, *The Full-Knowing Reader: Allusion and the Power of the Reader in the Western Literary Tradition*, Yale Univ. Press.
8. Ross Stephanie 1981, Art and Allusion, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Vol. 40, No. 1, 59–70.
9. Shie Jian-Shiung 2011, Allusions in New York Times and Times Supplement news headlines, *Discourse & Communication*, 5 (I), 41–63.
10. Stewart Susan 1980, The Pickpocket: A Study in Tradition and Allusion, *MLN*, Vol. 95, No. 5, *Comparative Literature*, 1127–1154.
11. Valotka Audrius 2016, Intertekstų suvokimas ir kultūrinio rato atpažinimas R. Valatkos publicistikoje, *Lietuvių kalba*, Nr.10.
12. Wasserman Earl R. 1966, The Limits of Allusion in "The Rape of the Lock", *The Journal of English and Germanic Philology*, Vol. 65, No. 3, 425–444
13. Elizabeth Webber, Feinsilber Mike 1999, *Merriam-Webster's Dictionary of Allusions*.
14. Кузнецова Екатерина 2008, *Обучение навыкам идентификации, интерпретации и формирования аллюзий русского языка студентов-иностранцев высокого продвинутого уровня*, Коалиция Центров преподавания иностранных языков для студентов высокого продвинутого уровня.
15. Лотман Юрий 2000, Автокоммуникация: "Я" и "Другой" как адресаты (О двух моделях коммуникации в системе культуры), *Семиосфера*. Санкт-Петербург: Искусство-СПб, 159–165.

Įteikta 2016-09-02
Priimta 2016-09-30

CREATIVE ROLE OF THE READER IN ALLUSIONS

Dr Audrius Valotka
Vilnius University
Faculty of Philology
Department of Lithuanian Language
audrius.valotka@flf.vu.lt

Introduction

Allusion opens the window to the other texts, but even though we are able to look through it, the view we see is different.

Allusion is typically perceived as an alleged dialogue inspired by a covert and indirect reference. The in-depth study of a scientific discourse on allusions¹ (in Lithuania as well) reveals that the major role is attributed to the author who initiates the allusive connection and appeals to the reader to test their skills – to notice and decrypt a text *in absentia*. If the reader understands the allusion “correctly”, as intended by the author, the allusion is declared “successful”².

In this scheme, the role of the reader is seen as secondary with a view to the author. We want to rethink that approach, to go into deeper discussions or to question some of the aspects of the definitions of allusions that are widespread in the scientific circulation; we want to note that the creative role of the reader is only, in most cases, hinted at in the scientific literature, but it is never grounded by empirical data. This opens the door to the explanation as to how allusions are perceived through their creative interpretation, through creation of new meanings.

We therefore want to raise several topics for discussion:

- Who has the power to decide that allusion is interpreted “incorrectly”?
- What are the criteria of “correct” interpretation of allusions?
- Can “incorrect” interpretation be in harmony with a concept of allusion as a dialogic genre?
- What is the role of the author and reader in creating the allusive connection and meanings of allusions?

¹ For more information on how allusions are treated in scientific discourse, see J. Pucci 1998, 3-26.

² “We may judge an allusion as successful if it is understood by its intended audience, or at least by some part of that audience”, Irwin 2001, 292.

Problem statement

The previous study (Valotka, 2016) experimentally determined the share of 18-20-year-old students who recognised the intertexts in media texts, particularly by Lithuanian journalist Rimvydas Valatka, and interpreted them adequately. The answers which corresponded to the author’s intention were accepted as eligible based on the selected methodology. This conforms to the prevalent definitions of allusion stating that the allusion works only if the reader guesses what the creator’s intention is (Papaurelytė 2007, Кузнецова 2008, Pasco 1994, Christopher 2011, Ross 1981).

The assessment of the test results led to the following statistical outcomes:

Table 1. Statistics of interpreted allusions

	Number of texts	Share of answers
Adequate interpretation	665	27%
Ungrounded interpretation	623	25%
No interpretation	1,212	48%
Total:	2,500	100%

The study also revealed that the results in terms of recognised and interpreted allusions depended on the domain of the text *in absentia*: cinematographic allusions had the best recognition rate, whereas the number of historical allusions recognised was the lowest.

Table 2. Statistics of recognised precedent texts by fields

	Number of intertexts	Possible number of correct answers	Actual number of correct answers	Share of correct answers
Biblical	5	250	90	37%
Folklore	4	200	64	32%
Historical	10	500	61	12%
Cinema	5	250	122	49%
Cultural	7	350	88	25%
Literary	19	950	238	25%
Total:	50	2,500	663	27%

There is a group of test answers, however, that contained the texts *in absentia* referred to by the respondents which failed to comply with the author’s intention, but which were founded in their own way. For example, 58% of the respondents identified the phrase *Blessed are those who believe in them* as the allusion to the phrase *Blessed are those who believe without seeing* from the New Testament, but this phrase was twice (4% of the possible answers) associated with the motto from

“White Shroud” by A. Škėma: “Blessed are the idiots, for they are happiest people on earth”³. Here is another example: the phrase *The Sunset in the Community of Garliava* was identified as the allusion to the film “Twilight” in three cases. This gap in interpretation could hardly presuppose the joint construction of the text by the author and reader. The respondents failed to understand the author’s intention and interpreted the allusions in their own way, but could those cases be really dismissed as the “unsuccessful allusions”? Yes, they could, if the above definition of the allusion were relied on. No, they could not, if the grounds for a broader perception of the allusion were found. Which is exactly what is done in the next chapter.

Theoretical assumptions of the study

The scientific discourse treats allusions in different ways, but it is generally agreed that the successful allusion needs the following “existential minimum”:

- a) two texts: the text *in praesentia* and the text⁴ *in absentia*,
- b) the text *in praesentia* contains a covert reference to the text *in absentia*.

All other components – author’s role, significance of the author’s intention, coinciding elements of the texts, generality of background knowledge, etc. – are a constant subject of discussion; the majority of the articles and studies express a strong (although not always direct) view that the author is a sole creator of an allusion, which makes a reader a passive recipient⁵. If that position is taken, the allusion cannot be interpreted in a way other than the author’s intention.

Nonetheless, a different approach is plausible as well. As early as 1966, Earl Wasserman pointed out the creative role of a reader assuming that the definition of allusion “might involve a creative act of a reader” (Wassermann 1966, 443). Joseph Pucci’s study *The full-knowing reader* equally emphasizes that “the reader is the crucial component in the best function of allusion” (Pucci 1998, 28) and that the reader is entitled to subjectively interpret an allusion. Inge Boesewinkel prevails on going beyond the recognition of intertextuality and notes the significance of interpretation of the allusion (“Although it is important to be able to recognize intertextuality, dealing with it is not just a matter of recognition, but of interpretation”) (Boesewinkel 2010, 11)), whereas Jian-Shiung Shie points out the interpretive role of the reader as “only the reader/listener is in position to (or not to) interpret <...> the allusion.” – Shie 2011, 44).

The position that the reader also creates new meanings needs clarifying several aspects.

Firstly, when the reader is given the right to interpret the allusion in their own way, the issue of **completeness** is encountered, that is to say, the allusion, we must admit, brought to the world by the author’s quill is not a complete structure. On the contrary, it can be (and it does become) a proposal to the reader to create the **own interpretation of allusion** in a creative way based on their background knowledge.

³ Antanas Škėma, *Balta drobulė*, London, Nida, 1958.

⁴ The terms ‘precedent text’, ‘reference text’, ‘text *in absentia*’ are synonyms.

⁵ For comprehensive analysis, see Irwin 2001 and Pucci 1998, 3-48.

When it comes to completeness, the comparison of allusion with enthymeme, as suggested by Susana Stewart, is of interest (Stewart 1980, 1135 tt). The unstated premise of the enthymeme does indeed open the door to interpretations in contrast to a plain syllogism. For example, the statement “Ann is pretty as she looks like an actress” has the following structure:

All actresses are pretty (unstated premise).
Ann looks like an actress.
Ann is pretty.

The author of this enthymeme relies on a popular opinion that all actresses are beauties. If the reader thinks the same way, that is to say, agrees with a premise of the enthymeme, they will draw the same conclusion. But if the reader’s background knowledge tells them that there are unattractive actresses as well, they will conclude that “Ann is probably pretty”. Similarly, the text *in absentia* stating that “It’s good to live in Russia” carries out a function of an unstated premise in the allusion (see Table No 3). Then again, if the reader has not heard of N. Nekrasov’s poem, they would choose another text *in absentia*, let us say, the article “Why does Užkalnis still live well in Lithuania?” by Lithuanian journalist Andrius Užkalnis, and they would draw yet different conclusions.

Table 3. Comparison of the structures of allusion and enthymeme

Structure of enthymeme	Text <i>in praesentia</i>	Structure of allusion
Statement No 1:	Who lives well in Lithuania	Author’s text
Statement No 2 (missing premise):	Who lives well in Russia	Text <i>in absentia</i> – N. Nekrasov’s poem “Who is Happy in Russia”, literally “Who lives well in Russia?”
Enthymeme’s conclusion:	The same in Lithuania as in Russia	New meaning created by an allusive connection

The fact that the reader can see the allusion in a different light every time they read it as the volume of the background knowledge expands with age speaks in favour of an allusion, as an open rhetorical figure, as well. The texts which have been as though written for children, but which are read by the adults in a manner different from children, are founded on that.

The *second* important topic that opens the door to a more extensive interpretation of allusion is a broader understanding of a **communicative act** and **allusive connection**.

A number of authors consider a successful act of communication between the author and reader as a fundamental feature of the “successful” allusion. S. Papaurėlytė-Klovienė claims that “if a [reference] text goes unrecognised, the function of the reference text is not performed. The listener simply fails to perceive part of information, that act of communication is fruitless” (Papaurėlytė-Klovienė 2007, 32). R. Christopher believes that “Allusions that go unnoticed and untranslated are ineffective and do not function as allusions”. This approach is complemented by J. Kuznecova who states that “allusion <...> can function on one condition only – if a reader/listener is able to recognise and adequately interpret it during the process of communication” (Кузнецова 2008, 5).

Nonetheless, the arguments below allow us to extend this approach.

First of all, the allusive connection is not just a communicative act *an author sent an encrypted message* → *a reader decrypted the message correctly* because here four alternatives are plausible:

1. A reader notices an intertext and interprets it adequately, i.e. decrypts a message sent by the author.
2. A reader does not notice an intertext.
3. A reader understands a recognised intertext in their own way failing to see into the author's intention.
4. A reader discerns an intertext when it is not seen by the author themselves.

Table 4. Alternatives of the allusive connection between the author and reader

	Communicative situation	Communicative act
1.	A reader perceives an allusion adequately, decrypts a message sent by the author	Successful
2.	A reader fails to notice an allusion, which was not marked on purpose	Failed
3.	A reader interprets an allusion in their own way failing to see the author's intention	Successful
4.	A reader discerns an allusion when it is not seen by the author themselves	Successful

The first alternative stands for a case of productive communication desired by the author as mentioned by the above quoted authors.

In the second alternative, the author's efforts are, of course, wasted as the reader's "radar" failed to detect a signal neither in semantics nor in the structure of the text⁶.

The third alternative – the most important subject of this article – is quite common as well, as the results of the study will show. For example, part of the respondents identified "breakfast of champions", which was the allusion to the novel "Breakfast of Champions" by Kurt Vonnegut, as a reference to a popular food product (for more details see chapter *Literary intertexts*), which means they interpreted it in their own way.

The fourth alternative sounds paradoxical, but sometimes the author can have no idea that he created an intertext, for instance, he can miss the connection between the phrase "move the mountains" and St. Paul's letter to the Corinthians: "if I have all faith that can move mountains..." (1 Corinthians 13:2). The same applies to the lexicalised allusions (Achilles' heel, Pandora's box, Aesopian language). The author's text, without them even realizing and expecting that, provokes the readers's response, invokes the allusion, thus makes the communicative act happen. That is, by the way, a characteristic of not only allusions but also of many rhetorical figures which are used intuitively, having no idea whatsoever of their existence in the annals of literary figures and rhetors.

⁶ But even if the intentional approach to the allusion is employed, i.e. that the author's intention is enough to substantiate the existence of allusion, and the concordance of internal elements of the text *in praesentia* and the text *in absentia* is not needed, the allusion exists anyway, as does a misunderstood joke which still remains a joke. Therefore, it is no coincidence that William Irwin suggests that the usual perception of allusion, where the reader "links" both texts, should be replaced with the perception that the texts "may be, in principle, linked" (Irwin 2001, 290).

“I didn’t even think that so much can be discovered in my articles,” said journalist Rimvydas Valatka to the author of this paper when *Rhetorical and Stylistic Analysis of Publicist Texts* by R. Koženiauskienė, amply illustrated by the examples from R. Valatka’s works, was referred to in the interview. The idea of accidental allusions steals past in the definition given by *Oxford English Dictionary Online* which says that an allusion is “a passing or incidental reference”, which means that the author, as already mentioned, does not even suspect the text of containing the allusion⁷.

Secondly, the statement that uninterpreted allusions do not function as allusions at all raises doubts when it comes to comparing allusions with the riddles – a genre similar in the dialogue-based intention, encryption and password function⁸. In the case of setting out a riddle and solving it, the plausible alternatives are as follows, where the reader/listener can:

1. Solve a riddle correctly (as expected by a riddler).
2. Have no answer.
3. Give an answer which does not correspond to the riddler’s version but this kind of reasoning exists in the acknowledged corpus of riddles.
4. Give an incorrect answer.

Table 5. Communicative situation in a riddling dialogue

	<i>A hundred clothes a little woman’s wearing. – A goose or a hen, or a cabbage</i> ⁹ . A riddler expects the answer to be “A goose”	Communicative act
1.	The reader answers “correctly” (A goose)	Successful
2.	The reader gives no answer	Failed
3.	The reader’s answer is not exactly right, i.e. another answer included in the riddle corpus is given, for example, “a cabbage”	Successful
4.	The reader creates their own answer which does not exist in the acknowledged corpus of riddles, for instance, “an old woman in a bazaar in cold winter”	Successful

Could we state that the riddle that has been solved “incorrectly” but somehow giving an individual reasoning loses its genre-specific features and becomes an “unriddle”? Moreover, what if the creator-reader communication is considered as a mandatory genre feature, will a poem, written but unread, be an “unpoem”, will a diary, written to oneself but yet unread, be an “undiary”, a just

⁷ For more details on the definition of allusion referring to the intentional, inner or combined feature, see W. Irwin’s study.

⁸ It is interesting to note that not only allusions but also the riddles are interpreted anew by the new generation based on their background knowledge. My colleague Dr. Antanas Smetona, who set out the riddle “Where are you going, feltie? None of your business, skinnie. – A sheep and meadow” in the morphology workbook, was given an unexpected answer: “A hippie and skinhead”. The new generation creates their own riddles which sometimes the elder generation finds impossible to solve.

⁹ Allusions, as demonstrated in this article, may be interpreted in different ways, which is why the riddle with multiple answers is presented here.

written but not yet shown article be an “unarticle”? Be that as it may, the structure of the communicative act is apparently identical in the allusive and riddle-driven dialogue; it might be therefore argued that allusion, which was not “understood” by the reader and then interpreted in their own way, still remains an allusion as in an unsolved riddle still remaining a riddle.

Allusion interpretation mechanism

By declaring that:

1. allusion is an open structure,
2. it exists even if it goes unnoticed by a reader,
3. subjective interpretation of allusion is plausible,

we would like to present a structural explanation as to how the allusion may be interpreted in the ways other than by the author’s intention. Here, the terms of representants and transformants¹⁰ suggested by J. Kuznecova (Кузнецова 2008, 11-12) could be applied. The mechanism for subjective interpretation of allusion is represented as follows:

- a) the reader locates the representant(s) in the **elements of the text** which are different to the ones intended by the author, which refers the reader to the other text in praesentia. For example, in the allusion *The Sunset in the Community of Garliava*, the representants, by the author’s intention, are the text elements “sunset” and “in the community”, whereas the words “of Garliava” serve as the transformant, thus the phrase is the allusion to collection of novellas “The Sunset in the Community of Nyka” by P. Cvirka. Part of the respondents, however, had a different opinion: “sunset” being the representant and “of Garliava” and “in the community” being the transformants led the respondents to seeing a concealed reference to a popular vampire film “Twilight”. The allusion then, of course, is interpreted in the context of vampires rather than the village.

Table 6. Different choices by respondents

Allusion	Author’s interpretation	Readers’s interpretation
The Sunset in the Community of Garliava	Representants: sunset, in the community Transformant: <i>of Garliava</i>	Representants: sunset Transformants: of Garliava, in the community

- b) the reader identifies the representant(s) **as** intended by the author but interprets it in their own way, which refers the reader to the other text in praesentia. This may be illustrated by the example from our study *The communist front of the traitor’s grandchild, having drawn the “rob the loot” from the landfill of history*. Both R. Valatka and the reader think that “Rob the

¹⁰ *Representants* mean the elements of allusion concurring with the elements of the precedent text and enabling the identification of the allusive connection. *Transformants* mean the elements of allusion which transform the precedent text. For example, in the allusion *Seimas Division of the Forest of Gods*, the collocation of *the Forest of Gods* is a representant referring to a novel by B. Sruoga, whereas *Seimas Division* is a transformant.

In the cases, where the text of allusion coincides with the precedent text, the function of the transformant is carried out by the context.

loot” is a slogan/saying, therefore the representant, in their view, is the same. The author and reader’s interpretations are, however, different, see Table 6.

Table 7. Different interpretation of the same representant

Representant	Author’s interpretation	Reader’s interpretation
Saying “Rob the loot”	Communist slogan	Robin Hood would take the money from the rich and give it to the poor

We stay away from the temptation to classify the above examples as though the cases where the reader recognises the representants as intended by the author were the “right” interpretation and all the other cases were “wrong”.

The arbitrage issue

The previous chapter provided a technical explanation of the differences in interpretation of allusions based on the choice of diverse representative and transformative elements or divergent interpretation of the very same representant; still, the explanation does not answer another question we have raised: is interpretation of a specific allusion “correct” or “incorrect”? For if the illusion of the author, as full-knowing creator of the meaning, is refuted and creative rights of the reader take over, for if the idea of the author being the “last instance” is dismissed, we need to decide who is in position to weigh the “correctness” of interpretation of allusion. Otherwise, we are in danger of going to the extreme where, basically, any interpretation needs to be considered eligible and acceptable. So, who “robbed the loot” – communists or Robin Hood?

We suggest a way out: a reliable arbiter of the “correctness” of intertexts would be someone whose background knowledge encompasses **both** interpretations. In the above case, the arbiter is aware of the issues seen into by the author and respondent: a communist slogan and the circumstances under which it was created and used, background of Justas Paleckis and Algirdas Paleckis’ political activities, their family ties, and the arbiter has read the stories about Robin Hood and/or seen the film “Twilight” adaptations. If that arbiter believes that the second interpretation is founded, their opinion may be relied on; if the arbiter dismisses the alternative interpretation, the decision needs to be obeyed.

Conclusions of the theoretical overview

The above assumptions enable us to expand the understanding of allusion through the following statements:

- a) Allusion is an open structure that can be interpreted by the reader in their own way. Adequate perception of the author’s intention is not a mandatory feature of allusion.
- b) The reader’s role in the allusive process is as essential as that of the creator.
- c) The reader interprets the allusion instead of trying to figure out the author’s intention.
- d) Interpretation that differs from the author’s intention does not mean the end of the allusive process.
- e) Allusion interpreted by the intention other than the author’s does not lose its specific features.

- f) The “correctness” of interpretation of the allusion may be established by a person whose background knowledge covers that of both the author and reader.

Empirical research: new generation creates new allusive connections

The above theoretical presumptions allow us to see the intertexts interpreted during the previous study (Valotka 2016) in a new light.

Biblical intertexts

- B. Obama, this new prophet of a billion-consumer community, will take them to the Promised Land with the rivers of milk and golden banks. Alongside the oversights, which suggests poor knowledge of the Holy Scripture (Christ led to the Promised Land, Abraham led to the Promised Land, Abraham led the Jews...), a reference to the trademark “Milky Way” sounds quite interesting – this is one of the cases where trademarks replace long-standing cultural labels in the mindset of a new generation.
- *Render unto Caesar the things that are Caesar’s, and unto God the things that are God’s.* Some of the respondents found it to be an “allusion to a fairy tale”, a “Latin proverb” instead of a reference to the Gospel of Mark.
- *Blessed are those who believe in them.* The respondents linked the phrase with the motto from “White Shroud” by A. Škėma: “Blessed are the idiots, for they are happiest people on earth” twice.

Folklore intertexts

- *The Correan company KEPCO ran away and left A. Kubilius at the broken wash-tub.* In two cases it was said that it was an “allusion to the saying “to be left with the broken wash-tub” or a “phraseologism” instead of that to a fairy tale (A. Pushkin or the Brothers Grimm, as A. Pushkin’s fairy tale is a follow-up of the tale by the Brothers Grimm “Vom Fischer und seiner Frau”). A “cartoon” was mentioned once.
- *Why is the president still with her tail slightly frozen in the Klonis ice-hole?* Several respondents referred to the cartoon with the same plot an “allusion to the metaphor “to have one’s tail frozen” instead of the fairy tale “Wold ice Fishing with a Tail”.
- The reason says not to go for apples with the Prime Minister wandering on the post-crisis paths that only exist in his mind. Although it alludes to the saying Do not go for apples with the Devil because you will lose both your apples and your bag (“he that sups with the devil needs a long spoon”), two respondents referred to the Holy Scripture as a precedent text (“Bible because a serpent offered to eat an apple, which was a sin” and “Adam and Eve”), one answer was interpreted as a cinematographic allusion (“Cartoon in which a hare went apple-picking”).

Historical intertexts

- *The communist front of the traitor’s grandchild, having drawn the “rob the loot” from the landfill of history.* This is an allusion to a communist slogan but a modern new generation has been freed from a flood of the Soviet ideological clichés which are already becoming part of the poorly known history and folklore; perhaps that is why some of the respondents

give the following explanation without more detailed comments: “allusion to a proverb”, “Robin Hood”.

- *Crisis is at the gates? So what!*¹¹ One alternative answer of the respondents seems to be reasoned in its own way, in particular, to the “events in Ukraine”, as at the time of the test being given, the war between Russia and Ukraine was in the centre of discussions in private and public spaces by calling it the “Ukrainian crisis”.
- *The expert, as G. Kirkilas’ Cabinet, missed an opportunity to shut up back then.* Five respondents described this as an “allusion to the “saying “missed an opportunity to shut up”, “allusion to the quote “missed an opportunity to shut up”, a “phrase”. The survey results have shown that the generation of 19-20-year-olds recognise J. Chirac’s sarcastic phrase as a cultural or folklore allusion (“allusion to a saying”, “allusion to a phrase”).

Cinema intertexts

- *Nobody wanted to be in the opposition. To be more precise, to die.* The respondents referred to a “novel” three times, a “book” once and a “quote” twice instead of a famous film “Nobody Wanted to Die” by V. Žalakevičius.
- *Power plant in Lithuania is like that hedgehog in the fog.* Alongside the allusion to the cartoon “Hedgehog in the Fog” by Y. Norstein, two references to a “joke” were given. Perhaps they bore one of the popular absurd jokes about a hedgehog in mind, such as “A hedgehog was taking a walk in the forest, forgot how to breathe and died”.
- More often than not, *Peculiarities of alignment to the right* suggest the “Word text alignment”, “military command”, or “traffic rules” to the respondents instead of the reference to the films by A. Rogozhkin.

Cultural intertexts

- If you are angry, Jupiter, it means you are not Jupiter yet, you are only a poor bull that every time attacks the same red rug tucked under its nose with the same fury. Seventeen respondents thought it was a bullfight.
- *Peculiarities of the calculation of the insurance tax, published urbi et orbi in May, forced all emigrants to register.* Two respondents (4%) said that it was a “maxim”, “saying”. Although R. Valatka specified the precedent text – film “Peculiarities of the National Fishing” by A. Rogozhkin – none of the respondents paid their attention to the word “peculiarities” and the very structure of the phrase, they only interpreted “urbi et orbi”; therefore, this allusion is attributed to the cultural rather than cinematographic intertexts.

Literary intertexts

- *The Sunset in the Community of Garliava.* In three answers, the “film “Twilight” was referred to instead of “The Sunset in the Community of Nyka” by P. Cvirka. Typically, none of the respondents mentioned a set of short stories, just the film.

¹¹ Allusion to “Hannibal ante portas!”.

- *Torment us, torturers, even stronger, then it will even take us to the Europarliament!* All three alternative interpretations were based on the associations invoked by the sole word “torture” instead of the phrase “torment us, torturers, even stronger”: a book by J. Goebel “Torture the Artist”, “Joan of Arc”, “middle ages” instead of a poem by S. Nėris from the Soviet literary canon.
- *The number of peasants is going down, and the serfdom is growing stronger.* During the study, we came across an interesting case of a renewed allusive connection. Every single one of the respondents, who provided the answers, perceived the headline “The number of peasants of going down, and the serfdom is growing stronger” as the allusion to “The Seasons” by K. Donelaitis (62% of the answers). During the interview, however, R. Valatka referred to quite an unexpected allusion to classic satirical novel “The Twelve Chairs” by I. Ilf and Y. Petrov, namely, to the phrase “Fewer the chairs, greater the chances” of Ostap Bender, a con man/”the great combinator”. In this case, the representants of the precedent text are the verb “decreasing”, syntactic and rhythmical structure of the phrase, meanwhile the elements “peasants”, “serfdom” and the last words “growing stronger”, which mirror the words “going down” serve as the transformants. Still, the current interpretation by R. Valatka raised some doubts as the text of the article begins as follows:

“What does Lithuania look like from the perspective of a working man? It’s like the times of serfdom, when the landlord daily increases the labour, and the serf peasants are falling like leaves. Although the number of peasants is going down by 6-9 thousand weekly, the lord – the majority of the Seimas and its Cabinet – wants to have a feast as gleeful as before, that’s why he immediately places the burden of the dead on the shoulders of the living.

Figuratively speaking, for some of them the debt (book publishing, press, art) has been increased in such volumes that seven working days a week are no longer enough.

Any attempts to tell that this will kill a serf’s poor farm and explain that this labour no longer brings a profit to the lord himself are responded to by a tiun’s whip and hail of cursewords on the working.”

That “mistake” could be explained in several ways. First of all, this is an interesting case of the autocommunication described by J. Lotman when it comes to the “proliferation of information, its transformation, new formulation, when new codes are used instead of new data, and the person receiving and transferring [information] is the same” (Лотман 2000), consequently, R. Valatka re-interpreted his own work.

Furthermore, in our view, a psychological phenomenon was triggered in the sense that a recollection is not the transfer of a mental copy from the past to the present, it is the creation. An individual creates every single memory anew, therefore those memories may be inspired from the outside and they may even have nothing to do with reality. In this case, R. Valatka did more than just created an edited copy of the memory: he built a new allusive connection between the text itself (his own article) and another allusive fact (Ostap Bender’s phrase).

The unexpected interpretation may be rationalised by one more phenomenon of perception that we have observed in the riddling dialogues, namely that if the reader fails to solve a riddle once, they

do solve it in a chain of consistent riddles of a similar structure or topic. R. Valatka's publicistic texts contain a plethora of allusions to the Russian and Soviet literature, films, historical events (of which the test in question contained 26%¹²). Much focus was placed on the Russian vs Soviet subject during the interview and R. Valatka's thoughts reshifted to the Russian subject and relevant allusive facts, which is why "The Twelve Chairs" were mentioned instead of "The Seasons" by K. Donelaitis.

It is also worth mentioning that R. Valatka's texts contain quite a number of the phrases of that structure, for example, The number of payers is going down, the number of dependants is growing (Illness and sick-leave are the last straw for a poor creature, www.delfi.lt, 24 April 2009.)

- *The government that raised the price of beer will last forever.* The respondents indicated that this was the "allusion to A. Valinskas' song "There's no beer in heaven", "prohibition in the USA", "prohibition in the USSR" instead of referring to the wisdom of the good soldier Shveik.
- The gifts from the Danaans foisted on Kubilius – increased taxes, income expropriation and disdain for investment will stay forever. Only 4 respondents (8%) knew what the Danaans' gifts were; three answers were "Three kings and their gifts". The word "gifts" was obviously considered the representant, although, it should be the word "Danaans" based on the author's intention – the word familiar to very few students of a non-humanitarian profile.
- *Not only this can happen if the dictatorship of the "groups of friends" continues to prevail in the [political] parties*¹³. The social network "Facebook" was mentioned twice, "Lord of the Flies" by W. Golding was written once ("Allusion to the novel about a group of children imprisoned on the island. This group established a ruling system and pushed several children, who were also on the island, away"), and the "Soviet times" when "everyone were called friends" were referred to three times.
- The conservatives' credo – "I came, I saw, I destroyed", and then I drew a new beautiful nuclear power plant and even more beautiful energy security scheme on my computer – became beautifully evident. Alongside 74% of the correct references to Gaius Julius

¹²The study used the allusions to the Soviet period: *The communist front of the traitor's grandchild, having drawn the "rob the loot" from the landfill of history*; Do not grieve, brothers, mother Russia will find you a refuge, according to the classic collaborator; Moscow could be burnt to ashes, but not captured by the French; *Thanks to 4 parties and the Government*; Torment us, torturers, even stronger, then it will even take us to the Europarliament; By the pike's will, at A. Sekmokas' command, the Japanese-hieroglyph-painted golden age returns to Lithuania; Not only this can happen if the dictatorship of the "groups of friends" continues to prevail in the [political] parties; From the point of view of the government's "chetvyorka", as in the view of Stalinist "troikas", with the crisis going deeper, the only mean of the righteous government in the fight against the sabotage of hospitals and doctors is the presumption of the patient's guilt established by laws; *Kubilism is the best policy, but class struggle is still growing stronger*; Hasn't V. Uspaskich of Kėdainiai, caught with young ladies from Vilnius, been blocked by Jolanta the Wife in the same matrosov-like way?; Who lives well in Lithuania; *Power plant in Lithuania is like that hedgehog in the fog*; Peculiarities of alignment to the right.

¹³ Allusion to Soviet-time novel "Group of Friends" by V. Petkevičius.

Caesar's phrase "Veni, vidi, vici", one of the answers was an "Olympic motto", which was probably Citius, Altius, Fortius! that was borne in mind.

- *a Member of Parliament's spoon.Breakfast of champions. The President's version.* Two respondents thought it was an allusion "to the film", one of them considered it to be an allusion "to the commercial". This is a truly interesting example of the allusion that is seen in a different way. The audience who are familiar with Kurt Vonnegut's works (there should be a minority of such readers) associate the headline with the famous novel "Breakfast of Champions" (which was exactly the intention of Rimvydas Valatka) and, perhaps, the film with the same title by Alan Rudolph; they would also expect the text to be, in one way or the other, related to the works or life of the famous writer. Other readers may have an idea of the cereal "Breakfast of Champions" whose commercial is always associated with the famous sports people¹⁴. The content of the article, however, has nothing in common with either Vonnegut, or the cereal; it criticises Lithuanian President Dalia Grybauskaitė who failed to properly honour European marathon champion Živilė Balčiūnaitė. The readers who read the connection with Vonnegut's works into the headline will be disappointed, while others who have never heard of Vonnegut's works will feel quite comfortable. This example convincingly demonstrates how dangerous it is to judge the allusive connection for its "correctness" or "incorrectness" based on the experience only.
- *A. Kubilius the King is naked.* Phraseology and cinematography are indicated as the precedent texts instead of a fairy tale by H. K. Andersen: "To the phrase "The King is naked", "To the film "The King is naked".
- *Who lives well in Lithuania.* One of the answers says that this is the allusion to "Miłosz's Nobel prize speech". The respondent, obviously, remembered this fragment from Miłosz's speech: "It is good to be born in a small country where Nature was on a human scale, where various languages and religions cohabited for centuries...".
- *Miracles of Investigation into Snoras' Death – Je Crois, Moi Non Plus.* The allusion to the poem "Fairy Tale" by H. Radauskas was given twice instead of R. Valatka's precedent text, religious dialogues by M. di Falco and F. Beigbeder.
- The fighter with the gays' windmills was left by his wife on top of that. The saying "you cannot fight the windmills" (2 answers).
- *Thanks to 4 parties and the Government.* Instead of the Soviet slogan "Thanks to the party and the government for a joyful childhood", one respondent wrote that it was a "scout saying "Thanks to the motherland" (the scout oath "Duty to God and country" was probably borne in mind).

¹⁴ This allusive connection is of interest due to the fact that Vonnegut, at the very beginning of the novel, mentions the same food product: "The expression "Breakfast of Champions" is a registered trademark of General Mills, Inc., for use on a breakfast cereal product. The use of the identical expression as the title for this book is not intended to indicate an association with or sponsorship by General Mills, nor is it intended to disparage their fine products."

The afore examples demonstrate the evident “migration” of the precedent texts between the domains, for example, from literature to cinematography. All data of the survey on “migration” of the domains of the precedent texts are provided in Table 6.

Table 8. New, original interpretations of intertexts and migration of domains of precedent texts

	Text	Original precedent text (author’s intention)	Precedent texts provided by respondents¹⁵	“Migration” direction of a precedent text
1.	B. Obama, this new prophet of a billion-consumer community, will take them to the Promised land with the rivers of milk and golden banks	New Testament: St. Peter denies Jesus three times	Trademark “Milky way”	Bible → cultural realia
2.	Render unto Caesar the things that are Caesar’s, and unto God the things that are God’s	New Testament: “Give back to Caesar what is Caesar’s and to God what is God’s” (Mark 12,17)	Fairy tale, saying	Bible → folklore (saying)
3.	Blessed are those who believe in them	New Testament: “Blessed are those who have not seen and yet have believed”	“White Shroud” by A. Škëma	Bible → literature
4.	The Correan company KEPCO ran away and left A. Kubilius at the broken wash-tub	Fairy tale “The Tale of the Fisherman and the Fish” by A. Pushkin vs the tale by the Brother Grimm “Vom Fischer und seiner Frau”	Saying “to be left with the broken wash-tub”. Cartoon	Folklore (fairy tale) → folklore (saying), → cinema
5.	Why is the president still with her tail slightly frozen in the Klonis ice-hole?	Fairy tale “Wolf Ice Fishing with a Tail”	“Cartoon”. Saying “have one’s tail frozen”	Folklore (fairy tale) → cinema → folklore (saying).
6.	The reason says not to go for apples with the Prime Minister wandering on the post-crisis paths that only exist in his mind	“Do not go for apples with the Devil because you will lose both your apples and your bag “	Bible. „Cartoon about a hare who went apple-picking”	Folklore → Bible → cinema
7.	The communist front of the traitor’s grandchild, having drawn the “rob the loot” from the landfill of history	Bolshevik slogan “Rob the loot”	Proverb. Robin Hood	History → folklore → literature
8.	Crisis is at the gates? So what!	“Hannibal ad portas”	Russian-Ukrainian war	History (early)

¹⁵ Our comment or reference is given in square brackets.

				→ history (modern)
9.	The expert, as G. Kirkilas' Cabinet, missed an opportunity to shut up back then	J. Chirac's phrase "They missed a great opportunity to shut up"	J. Chirac's phrase to the politicians of Central and Eastern Europe	History → folklore
10.	Thanks to 4 parties and the Government	Soviet slogan "Thanks to the party and the government for a joyful childhood"	Scout's saying "Thanks to the motherland"	History → cultural realia
11.	Nobody wanted to be in the opposition. To be more precise, to die.	Film "Nobody Wanted to Die" by V. Žalakevičius	Novel, book	Cinema → literature
12.	Power plant in Lithuania is like that hedgehog in the fog	Cartoon "Hedgehog in the Fog" by Y. Norstein		Cinema → folklore
13.	Peculiarities of alignment to the right	Film "Peculiarities of the National Fishing" by A. Rogozhkin and its sequels	"Word" command. Military command. Traffic rules	Cinema → cultural realia
14.	If you are angry, Jupiter, it means you are not Jupiter yet, you are only a poor bull that every time attacks the same red rug tucked under its nose with the same fury	Jupiter, you are angry, therefore, you are wrong (<i>Iuppiter iratus ergo nefas</i>)	Bullfight	Cultural realia (Latin saying) → cultural realia (present times)
15.	Peculiarities of the calculation of the insurance tax, published urbi et orbi in May, forced all emigrants to register	The Pope's annual Easter speech	Latin saying	Cultural realia → folklore
16.	The Sunset in the Community of Garliava	P. Cvirka "The Sunset in the Community of Nyka"	Film "Twilight"	Literature → cinema
17.	Torment us, torturers, even stronger, then it will even take us to the European Parliament!	S. Nėris "Marytė Melnikaitė"	J. Goebel "Torture the Artist", [http://www.g-taskas.lt/knyga-joey-goebel-kankinkite-artista/] Joan of Arc, the Middle Ages	Literature (classic ¹⁶) → literature (contemporary) → history
18.	The government that raised the	J. Hashek	Song "There's no beer"	Literature (classic)

¹⁶ Passim, "classic" vs "contemporary" literature means that the reference literary text chosen by the respondents is older vs more recent than the reference text chosen by the author.

	price of beer will last forever.	“Adventures of the Good Soldier Shveik”	in heaven” (lyrics by A. Valinskas [lyrics by A. Valinskas, performed by Ž. Žvagulis, http://dainutekstai.lt/r251/zilvinas-zvagulis-alaus-danguje-nera.html]. Prohibition in the USA, prohibition in the USSR	→ literature (contemporary) → history
19.	The gifts from the Danaans foisted on Kubilius – increased taxes, income expropriation and disdain for investment will stay forever.	Vergil “Aeneid”	Three kings and their gifts	Literature → Bible
20.	Not only this can happen if the dictatorship of the “groups of friends” continues to prevail in the [political] parties	V. Petkevičius “Group of Friends”	Allusion to <i>Facebook</i> site. V. Golding “Lord of the Flies”. Soviet time (custom to address people by “friends”)	Literature → cultural realia → literature (classic) → cultural realia
21.	The conservatives’ credo – “I came, I saw, I destroyed”, and then I drew a new beautiful nuclear power plant and even more beautiful energy security scheme on my computer – became beautifully evident.	Gaius Julius Caesar: “Veni, vidi, vici”	Olympic motto	Literature → cultural realia
22.	A. Paulauskas immediately tucked his tail between his legs and together with the remnants of the social-liberal party surrendered to the custody of the Knyaz of Kėdainiai. For an MP’s spoon.	V. Kudirka “Labora”	Saying “Spoonful of tar”	Literature → folklore
23.	A. Kubilius the King is naked	H. K. Andersen “The Emperor’s New Clothes”	Phrase “the King is naked” Film “the King is naked”	Literature → folklore → cinema
24.	Who lives well in Lithuania	N. Nekrasov “Who Lives Well in Russia”	Miłosz’s Nobel prize speech [“It is good to be born in a small country where Nature was on a human scale, where various languages and	Literature (classic) → literature (contemporary) / cultural realia

			religions cohabited for centuries...”]	
25.	Miracles of Investigation into Snoras’ Death – Je Crois, Moi Non Plus	M. di Falco, F. Beigbeder “Je Crois, Moi Non Plus”	H. Radauskas “Fairy Tale” (“I don’t believe in world, and fairy tale – I trust”)	Literature (contemporary) → literature (classic)
26.	The fighter with the gays’ windmills was left by his wife on top of that	“The Ingenious Nobleman Sir Quixote of La Mancha” by M. de Cervantes	Saying “You cannot fight the windmills”	Literature → folklore

The overview of migration of the precedent domains shows that the group of a student age typically chooses references to folklore or cinema; the migration between different works of literature is common as well. The greatest “loss” is observed in the domain of Biblical and historical allusions. Limited migration to the domain of historical precedents correlates with the data on recognition of precedent texts by domains presented in Table 2, namely that the respondents of that age group were characteristic of the poorest recognition rate in terms of historical precedents (12%). As for biblical allusions, it may be stated that despite the good recognition rate (ten percentage points above the average, see Table 2), the Holy Scripture is rarely referred to by the students in the case of alternative interpretation.

The “migration” of precedent texts to the domain of folklore should not come as a surprise, since that is apparent not only in media or other texts but also in the course of history: actual personalities gradually become the characters of the legends, tales, songs and sayings, whereas the historical events are depicted on the canvas of the heroic epos. We are probably witnessing the same, yet a small-scale process, in the variations of allusion interpretation.

CONCLUSIONS

The theoretical findings:

1. Allusion is an open, incomplete structure.
2. The reader’s role in the allusive process is as essential as that of the author.
3. The reader is not only trying to figure out what the author’s intention is but also interprets the allusion.
4. Interpretation other than intended by the author does not mean the end of the allusive process.
5. Allusion interpreted in a way other than intended by the author does not lose its genre-specific features.
6. The “correctness” of allusion interpretation can be determined by a person whose background knowledge encompasses the author and the reader’s background knowledge.

The findings of the empirical study:

1. Precedent texts “migrate” between the domains corresponding to the reader’s background knowledge.

To sum up, the findings suggest the following.

The author of the allusion has certain expectations from the readers, the reader though is not committed to figure out the author’s intention and identify the “correct” allusive connection. Paradoxically enough, however, the author, in their attempt to encourage the reader to recognise the world depicted in their work, encourages the reader to create their own worlds which sometimes are completely distant from the author’s intention. Indeed, empowering the reader as the creator destroys a closed system where the author is the arbiter of “correct” interpretation. The reader-creator, when at the game board, rejects the author’s rules and alongside the text *in praesentia* and the text *in absentia* reveals, through their own interpretation, something which, according to J. Pucci, is *in potentia*, thus creating new meanings. The allusion is a tango for two where a partner – the reader – is also entitled to interpretation.

Interpretation that fails to correspond to the author’s intention does not imply the dissonance in the dialogue between the author and reader. The author’s allusion triggers the reader’s associations, but they are different from those of the author and they direct the reader to the other precedent texts whose collection conveys a new identity of a new generation, different mindset and the way it is shaped. Where the older generation had referred to a fairy tale, the contemporary one would see a film, yet another one would go for a computer game...

The readers, by interpreting the allusions in one way or another, show that they are or are not part of the same cultural circle that the author belongs to: (a) if the allusion were detected and decrypted as the author intended, both of them belong to the same cultural circle; (b) if the reader failed to recognise the allusion or indentified the text *in absentia* which was missed by the author, they both represent different cultural circles; and (c) if the alternative interpretation is presented, the reader is a part of another circle which may be defined by a selected precedent text.

Interestingly, the students involved in the study reflect the multiple options of interpretation themselves, for example, Mantas Jodinskas, in his analysis of R. Valatka’s article “Let’s do 17 moments of spring – not only with G. Landsbergis”, writes: “The headline “Let’s do 17 moments of spring – not only with G. Landsbergis” <...> suggests the obvious reference to the popular Soviet television series “Seventeen Moments of Spring”. Genė Dobrovolskytė: “This film or novel [“Seventeen Moments of Spring”] is better known to elder people, while the younger generation might even not understand the allusion <...>. It therefore implies that the text has been written for the elder instead of the youth representatives”.

In the Internet era with more writers and fewer readers, the demand and supply pattern is activated, which gives rise to the reader’s domination. The author loses the authority they once had in this nearly-perfect market. The sole focus on the author and their text in the intertext analysis would therefore be as limited as ignoring the dialogicity of public speech, thus the significance of

audience, in rhetoric. All the more so since we speak of media texts whose proximity to the colloquial speech is no longer news to a literary discourse.

That brings certain challenges to the authors of the older generation disposing of rich cultural baggage while the young generation is less into reading. Say ‘no’ to allusions? A possible way out in the online media is hypertexts. It is easy to imagine artificial intelligence technology of the near future that directs a reader to a precedent text of allusion, as is currently the case with iPad command DEFINE which gives a definition of an unfamiliar word or opens online dictionaries. But that wipes out the feature “covert reference” of the allusion. Is it the death of allusion? It is hard to say based on mere speculations; it is better to declare the readers’ right to co-exist with the author as the creator.

We believe it to be a win-win situation for both the author and the reader.

REFERENCES

1. Boesewinkel Inge 2010, Intertextuality generates meaning: the translation of allusions and quotations in David Lodge's *Nice Work*, Master of Arts Thesis.
2. Christopher Roy 2011, *Use Your Allusion: Culture in the Age of Digital Remix*, <http://www.remixthebook.com/use-your-allusion-culture-in-the-age-of-digital-remix-by-roy-christopher>
3. Irwin William 2001, What is an Allusion, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* 59:3 Summer 2001.
4. Koženiauskienė Regina 2013, *Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė*, Vilnius: Publishing House of Vilnius University.
5. Papaurėlytė-Klovienė Silvija 2007, Lingvokultūrinė referencinių tekstų specifika, *Man and the World (Žmogus ir žodis)*, 31–36.
6. Pasco Alan H. 1994, *Allusion: A literary graft*. Toronto, Canada: University of Toronto Press.
7. Pucci Joseph 1998, The Full-Knowing Reader: Allusion and the Power of the Reader in the Western Literary Tradition, Yale Univ. Press.
8. Ross Stephanie 1981, Art and Allusion, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Vol. 40, No. 1, 59–70.
9. Shie Jian-Shiung 2011, Allusions in New York Times and Times Supplement news headlines, *Discourse & Communication*, 5 (I), 41–63.
10. Stewart Susan 1980, The Pickpocket: A Study in Tradition and Allusion, *MLN*, Vol. 95, No. 5, *Comparative Literature*, 1127–1154.
11. Valotka Audrius 2016, Intertekstų suvokimas ir kultūrinio rato atpažinimas R. Valatkos publicistikoje, *Lithuanian Language (Lietuvių kalba)*, No 10.
12. Wasserman Earl R. 1966, The Limits of Allusion in "The Rape of the Lock", *The Journal of English and Germanic Philology*, Vol. 65, No. 3, 425–444
13. Elizabeth Webber, Feinsilber Mike 1999, *Merriam-Webster's Dictionary of Allusions*.
14. Кузнецова Екатерина 2008, Обучение навыкам идентификации, интерпретации и формирования аллюзий русского языка студентов-иностранцев высокого продвинутого уровня, Коалиция Центров преподавания иностранных языков для студентов высокого продвинутого уровня.
15. Лотман Юрий 2000, Автокоммуникация: "Я" и "Другой" как адресаты (О двух моделях коммуникации в системе культуры), *Семiosфера*. Санкт-Петербург: Искусство-СПб, 159–165.